

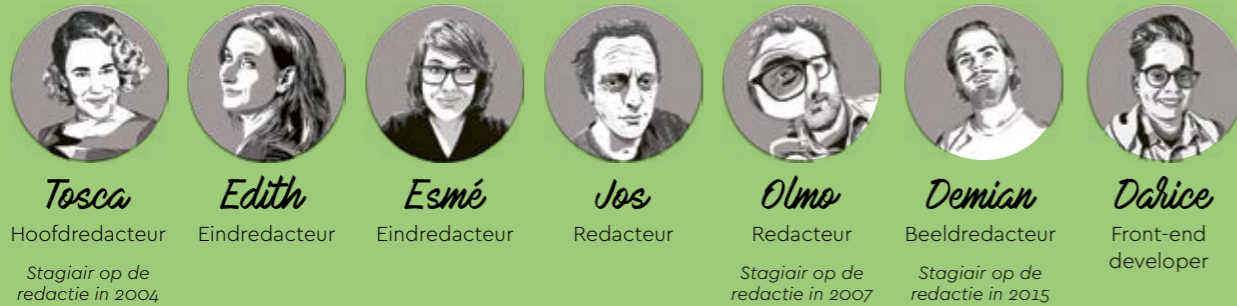
STOP

nr. 148

PROFIEL

Onafhankelijk tijdschrift van Hogeschool Rotterdam

'Doe jezelf niet beter voor dan een ander. Lieg nooit in je brief, dik niks aan en weet hoe je het bedrijf waar je solliciteert moet aanspreken.'

Auteur Ginny Ramkisoen geeft sollicitatietips voor stagiairs (pag. 8)

Wil je tijdens het jaar op de hoogte blijven van ons nieuws? Je vindt ons op **Hint** en op **profielen.hr.nl**. En je kunt ons volgen op Instagram (@profielenmagazine), Facebook en Twitter.

Colofon
Verschijningsdatum Profielen 148: 13 februari 2019
Hoofdredacteur: Tosca Sel
Eindredactie: Edith van Gameren, Esmé van der Molen
Redactie: Darice de Cuba, Demian Janssen, Olmo Linthorst, Jos van Nierop

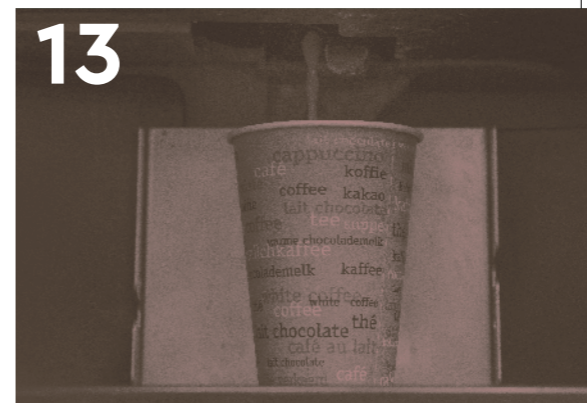
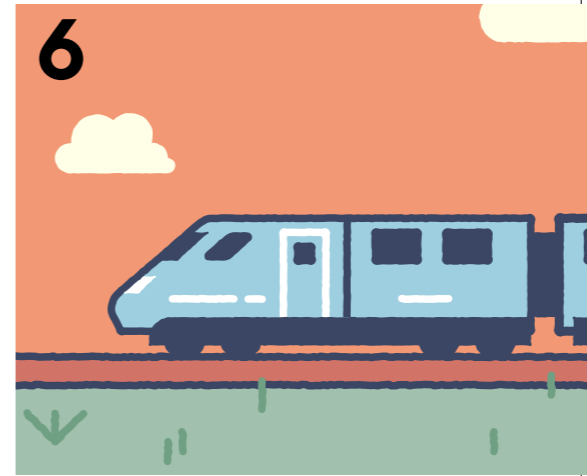
Meegewerkt aan dit nummer: Maartje Fokkema, Lana van der Meer, Jasper Monster, Dorine van Namen, Wietse Pottjewijd
Corrector: Marco Prins
Vormgeving: Tigges
Foto's: Aline Bouma, Wietse Pottjewijd, Sugarcoated, Levien Willemse, Isolde Woudstra
Illustraties: Demian Janssen, Katja Hermann, Jim Jansen, Krelis
Cover: Isolde Woudstra

Redactieadres: Museumpark 40, hoogbouw bg, kamer MP.H.00.035. Postbus 25035, 3001 HA Rotterdam.
Telefoon: (010)794 45 75
E-mail: profielen@hr.nl
Advertenties: Via profielen.hr.nl
Druk: Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam
Jaargang 30 ISSN 1385-6677

Het is verboden zonder toestemming van de hoofdredacteur artikelen of illustraties geheel of gedeeltelijk over te nemen.

PROFIELEN

148 - februari 2019

Inhoud: 5 Lieve Tosca **6** Infographic: Stagevergoedingen **8** Interview Ginny Ramkisoen **13** In beeld: oud-stagiairs **20** Arbeidsmarkt tot 2020 **23** De stage van: Jimmy **24** Onbevoegd en alleen voor de klas **32** De stage van: Geke **33** Strip: 1 stage, 10 doden **43** Uitval verpleegkundestudenten **44** Het Panel **46** Stage lopen met autisme **52** De stage van: Nathan **53** Column Maartje Fokkema **54** Cijfers Stagemonitor

Eindelijk mag je los: Na vele toetsen, portfolio's en projectgroepen is het tijd voor de stage. Dit themanummer gaat over dat belangrijke moment. Met onder meer tips van auteur Ginny Ramkisoen voor het vinden van een stage, een verhaal over de lerarenopleiding waar betaald werk de stage verdringt, terugblikken van oud-studenten over hun stage van toen en een artikel over studenten met autisme voor wie de stage vaak een extra uitdaging is.

Lieve Tosca, als stagiair ben ik niet welkom aan de medewerkerstafel

FOTO: SUGARCOATED

Lieve Tosca,

Als student aan de lerarenopleiding loop ik stage op een middelbare school. Tot mijn verbazing hebben ze in de personeelskamer een aparte tafel voor de stagiairs. Op zich niet verkeerd, want zo maken stagiairs makkelijker contact met elkaar. Maar als ik aan een andere tafel ga zitten, word ik weggekeken. Van mijn klasgenoten hoor ik dat dit ook op andere plekken normaal is. Ik vind het vreemd en voel me er minder door. Er een opmerking over maken durf ik niet, want ze moeten mij straks ook beoordelen. Wat kan ik doen om dit te doorbreken?

Lfs, Stagetafel

Lieve Stagetafel,

Ik snap helemaal dat je je op deze manier 'minder' voelt dan je collega's op je stageschool. Het is toch een beetje alsof je in een restaurant aan de kindertafel wordt gezet. En dat terwijl je niet voor spek en bonen meedoet, maar net als iedereen gewoon komt werken.

Als ik me in de medewerkers van je school verplaats, kan ik me voorstellen dat ze soms liever met hun collega's praten. Pauzes zijn handig om even te babbelen of een probleempje te bespreken en dat

gaat nou eenmaal makkelijker met mensen die je al een tijdje kent dan met stagiairs. Al is het maar omdat stagiairs komen en gaan. Niet iedereen vindt het waardevol om te investeren in tijdelijke relaties. Toch is het van de zotte dat een stageschool dit soort segregatie faciliteert, want het is voor alle partijen goed om gemengd te pauzeren. Stagiairs moeten tijdens hun stage leren hoe het is om in de beroepspraktijk te werken en daar hoort de pauze bij. Door samen te pauzeren leer je wat normaal pauzedrag is en kun je horen wat er speelt op school.

Voor vaste medewerkers kan het ook geen kwaad om eens met stagiairs te praten. Want misschien hebben die wel iets nieuws geleerd op hun opleiding. Of kan hun frisse blik op de school heel verhelderend zijn.

Maar ja, wat doe je eraan? Ik snap dat een opmerking over een stagetafel je geen onvoldoende moet opleveren. Ik zou het eerst met je stagebegeleider van de opleiding bespreken. Die kan het dan opnemen met je stageschool. Daarnaast zou ik *Profielen Magazine* open op de medewerkerstafel leggen. Misschien leren die docenten er wat van.

Lfs, Tosca

Tosca Sel is hoofdredacteur van *Profielen*.

Heb je ook een vraag voor haar?

Mail Lieve Tosca op t.sel@hr.nl.

Stage, wat schuift dat eigenlijk?

GRAPHIC: JIM JANSEN

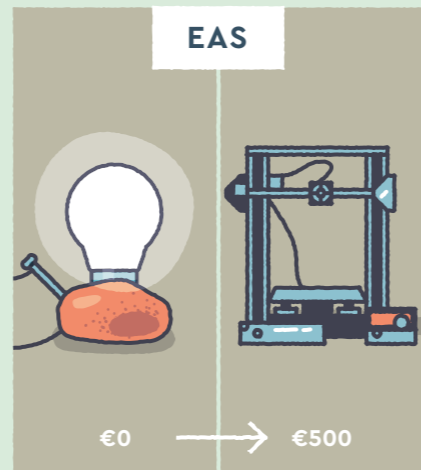
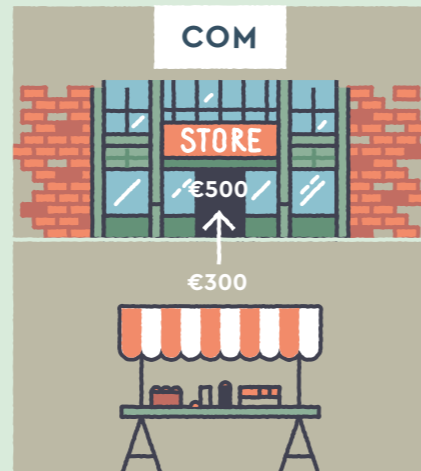
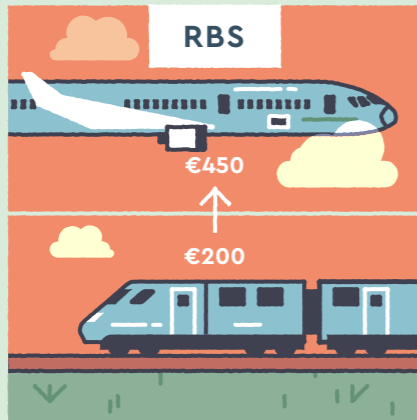
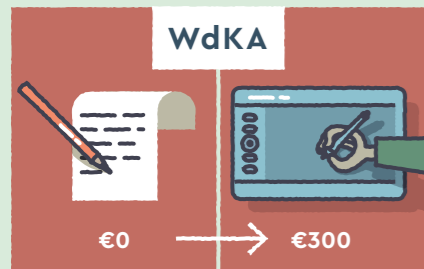
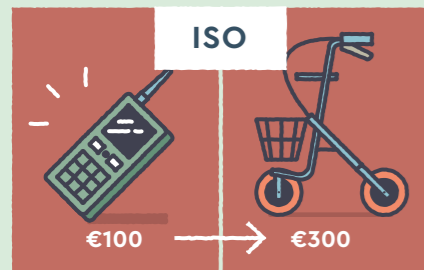
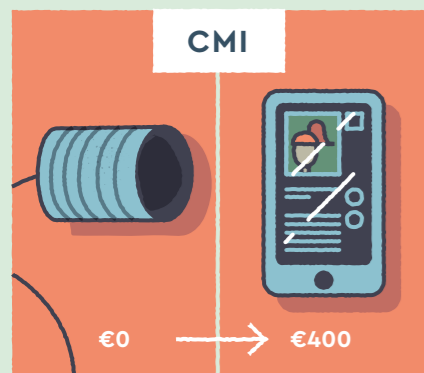
TEKST & CIJFERS: LANA VAN DER MEER & ESMÉ VAN DER MOLEN

De meeste studenten krijgen een vergoeding voor hun stage. Gemiddeld vangen Nederlandse hbo'ers 316 euro per maand, zo blijkt uit de Stagemonitor 2018. Hoe zit het op de Hogeschool Rotterdam?

Eerst even een disclaimer. De bedragen in deze infographic zijn geen exacte cijfers, maar schattingen. Landelijk gezien krijgt 90 procent van de studenten een stagevergoeding (Stagemonitor 2018). Slechts 10 procent moet het alleen met studiepunten doen. Ook op de HR zijn er studenten die geen vergoeding krijgen, bijvoorbeeld bij de lerarenopleiding en

de WdKA waar naar schatting 30 procent van de studenten een onbetaalde stage loopt. Binnen opleidingen en instituten kunnen de verschillen in vergoeding groot zijn. Bij accountancy (IFM) zijn er studenten die niks krijgen, maar ook die maandelijks de serieuze som van 750 euro vangen. Verder kan het uitmaken of je een derdejaarsstage loopt of een afstudeerstage. Zo krijgen derdejaars bij financial services management (IFM) tussen de 250 en 400 euro per maand, terwijl afstudeerders tussen de 400 en 500 per maand aftikken.

De instituten IVG (gezondheidszorg), RAC en IVL (lerarenopleiding) zijn niet in de graphic opgenomen.

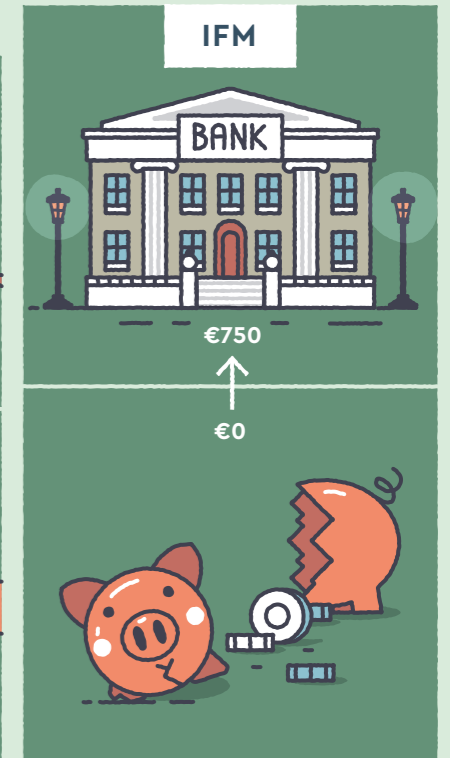

Legenda instituten

- CMI Communicatie, Media en Informatietechnologie
- ISO Sociale Opleidingen
- WdKA Willem de Kooning Academie

- RBS Rotterdam Business School
- IGO Gebouwde Omgeving
- COM Commercieel Management
- EAS Engineering en Applied Science

- RMI Rotterdam Mainport Institute
- IBK Bedrijfskunde
- IFM Financieel Management

Interview

TEKST: TOSCA SEL
FOTO'S: ALINE BOUMA

'Je droombaan is nooit 100 procent alleen maar leuk'

Ginny Ramkisoen (34) is de oprichter van het vacatureplatform Vacature Via Ginny en schreef een boek over het vinden van je droombaan. Met veertien jaar ervaring als werknemer, en vijf jaar als werkgever, heeft ze veel handige tips. Ook voor stagiairs die hun droomstage zoeken.

Als je naar het 'Ginny werkt'-imperium kijkt dat de 34-jarige ondernemer heeft opgebouwd, zou je kunnen denken dat het allemaal vanzelf is gegaan. Maar in haar boek vertelt ze dat het best een tijdje duurde voordat zij werk vond dat er niet voor zorgde dat ze na een lange werkdag haar moeder belde om te klagen over haar kutbaan.

Hoe ben je gekomen waar je nu bent?

'Via de opleiding modehandel & styling kwam ik in de retail terecht. Overdag stond ik in de winkel en als ik vrij was, spitte ik muziekblogs door op zoek naar nieuwe muziek. Ik ging vaak naar feestjes en deed promotiewerkzaamheden voor muzieklabels. Toen ik echt genoeg had van truien vouwen en schoenen uit het magazijn halen, vroeg ik aan

vrienden met een entertainmentbedrijf of ik bij hen een vrijwillige stage mocht lopen. Dat kon en na m'n stage mocht ik blijven. Een jaar later kreeg ik een droombaan aangeboden bij een ander artiestenlabel. Vier jaar lang deed ik boekingen en agenda's van artiesten en zag ik alle festivals, clubs en tentfeesten van Nederland.

'Ondertussen bouwde ik – zonder het te weten – aan Vacature Via Ginny. Vrienden vroegen regelmatig of ik een baantje voor ze wist en bevriende ondernemers vroegen of ik een leuke werknemer kende. Vaak kon ik ze aan een mooie match helpen en dat gaf mij een voldaan gevoel. Omdat ik soms zoveel lijntjes had lopen, raakte ik het overzicht kwijt. Impulsief opende ik een Facebookpagina waar ik vacatures plaatste. Gratis, wist ik veel. In de ochtenden →

en avonden hield ik de pagina bij en al snel had ik duizenden volgers. Met hulp van zakenpartners is in 2014 het bedrijf Vacature Via Ginny ontstaan. En ik word nog steeds blij als we mensen aan een goede baan kunnen helpen.'

Kan je je jouw eerste stage nog herinneren en wat je daar hebt geleerd?

'Dat was een snuffelstage, geregeld door mijn middelbare school zodat leerlingen van het 'werkleven' konden proeven. Ik werd bij Kruidvat geplaatst en na de stage mocht ik blijven. Die baan leerde me alles over hoe werkdagen eruitzien en hoe het is om voor

een baas te werken. Daarvoor had ik nog nooit een baantje gehad, dus alles was nieuw. Naar je werk komen op een bepaalde tijd. Pauze nemen. Werk afleveren waar je leidinggevende blij mee was. Met klanten omgaan. Werk doen dat je wat minder leuk vond. Mijn werkethiek ontstond in die beginjaren. Uiteindelijk heb ik er drie jaar met veel plezier gewerkt.'

'Mijn **werkethiek ontwikkelde ik in mijn eerste baantje**, bij Kruidvat.'

Hoe belangrijk zijn stages voor je toekomst? En moet je een vastomlijnd plan hebben?

'Stages zijn belangrijk voor je toekomst omdat het leerplekken zijn. Er is ruimte om fouten te maken, om te floreren, te groeien. Ik zou nooit een vast plan aanhouden voor stages, maar kijken naar wat bij je gevoel, de tijd, je interesse en de situatie past. Anders ga je vasthouden aan een patroon waar je je op den duur misschien niet meer zo fijn bij voelt.'

Je hoort vaak dat stagiairs koffie moeten halen en suffe klusjes moeten opknappen. Moet je dat accepteren?

'Ik heb weleens stages gehad waar de stagiairs de lunchtafel moesten opruimen of moesten stofzuigen en ik denk dat het prima is om te leren dat er soms ook vervelende klusjes gedaan moeten worden. Het leert je dat niet elke baan uit alleen maar fantastische werkzaamheden bestaat. Wat belangrijk is, is dat je niet alle rotklusjes hoeft te doen. Je bent geen slaaf en ook geen schoonmaker. Je loopt stage om te leren en te groeien en als daar geen ruimte voor is dan moet je snel wegwezen.'

'Prima om soms **vervelende klusjes** te doen als stagiair. Maar je hoeft niet alle rotklusjes te doen.'

Hoe vind je een baan of stage die echt bij je past?

'Het is handig als je weet wie je bent, wat je wilt en hoe je daar komt. Maar dan nog weet je van tevoren nooit honderd procent zeker of iets past. Het is een kwestie van *trial and error*. Soms denk je dat iets helemaal bij je past en blijkt het in de praktijk toch geen match. Niet erg! Dan weet je dat voor de volgende keer.'

Bestaat er eigenlijk zo iets als een droombaan?

'Absoluut, maar alleen als je bereid bent ook de minder leuke kanten van een baan te accepteren. Want volgens mij is dat de enige manier om tevreden te zijn met wat je hebt of met de baan die je gaat scoren. Geen enkele baan is honderd procent leuk. Je zou jezelf toch niet voor de gek houden met de gedachte dat er een baan voor jou is waar je het non-stop geweldig vindt? Ongetwijfeld zijn er enkele mensen op de wereld die ieder aspect van hun baan fantastisch vinden, maar voor het gros van de mensen gaat die vlieger niet op.'

Waar vind je goede vacatures en waar moet je op letten als je zo'n personeelsadvertentie leest?

'Doe wat onderzoek naar jobboards die zich richten op de branche waarin jij wilt solliciteren. Vraag binnen je netwerk hoe anderen vacatures vinden en doe hetzelfde bij mensen die al in de branche werken. 'Let er bij vacatures altijd op of je een match bent met het profiel en of je de werkzaamheden die worden vermeld kunt uitvoeren. Match je niet met het profiel, maar denk je dat dat wel zo kan zijn in de nabije toekomst? Vermeld dat dan. Heb je geen ervaring met de werkzaamheden, maar denk of weet je dat je deze snel onder de knie kunt krijgen? Ook vermelden. Je kansen zullen een stuk kleiner zijn, maar niet compleet verkeken.'

Als je dan een baan of stage hebt gevonden, ben je vaak niet de enige die reageert. Hoe spring je eruit als sollicitant?

'Door vooral jezelf te blijven en jezelf niet beter voor te doen dan een ander. Lieg nooit in je brief, dik niks aan en weet hoe je het bedrijf waar je solliciteert moet aanspreken. Een cv is een belangrijke leidraad voor je motivatiebrief, maar is niet alles. Je zou →

bijvoorbeeld ook een portfolio kunnen maken om te laten zien wat je kan.'

Keek jij, als je iemand probeerde te plaatsen, naar de stages die mensen hebben gelopen? Of eerder naar bijbaantjes, hobby's en commissies?

'Ik keek vooral naar de persoon in zijn totaliteit. Iemands werkgeschiedenis is niet bindend. Als ik denk dat iemand iets kan ondanks gebrek aan eerdere ervaring dan kan die persoon net zo goed de ideale kandidaat zijn. Het is een soort receptje van passie, persoonlijkheid en werkgeschiedenis.'

Wat is je advies aan studenten die een carrière- of studiemove willen maken?

'Als je je opleiding niets aan vindt, kun je – als je daar de financiële middelen voor hebt – switchen. Mocht je de handdoek in de ring willen gooien, weet dan wel dat het fijn is om een diploma op zak te hebben voor het geval je andere plannen niet zo uitwerken als je had gehoopt. Ik ben van mening dat een diploma niet het belangrijkste is voor je carrière, maar dat geldt natuurlijk voornamelijk voor de creatieve branche. Een arts zal nooit arts worden zonder diploma.

'De allerbelangrijkste tip voor een carrièremove blijft: volg je hart en luister naar jezelf. Jij moet het doen, dus doe het dan ook voor jezelf.'

Wat is het beste werkadvies dat jij ooit hebt gekregen?

'Nooit je baan opzeggen voor je iets anders hebt gevonden. Geloof me, even klotewerk doen is beter dan je rekeningen niet kunnen betalen. Tanden op elkaar en ondertussen verder zoeken naar een andere baan.' ■

Ginny Ramkisoen (34)

CV

Carrière-expert en auteur

- 2018: auteur van *Ginny werkt – De jobguide voor jouw droombaan*
- 2013 – heden: co-owner Vacature Via Ginny
- 2009 – 2014: Barong Family, freelance music entertainment & pr
- 2013: The Media Nanny, pr-manager & copywriter
- 2009 – 2013: DR.MEDIA, assistant artist & pr-manager

'Het beste werkadvies dat ik ooit heb gekregen? **Zeg nooit je baan op voor je iets anders hebt.'**

In beeld

TEKST: JOS VAN NIEROP

FOTO'S: LEVIEN WILLEMSE

De stage van toen

Voor veel mensen begon werken – noem het je carrière – ooit met een stage. En met een stageplek waar je al dan niet bewust voor koos. Hoe kijken de vroegere stagiairs Denise, Janneke en Muharrem na dertien, vijftien en vijf jaar terug op hun stage van toen?

'Ik wilde het goed doen om een contract te verdienen'

Denise van Zanten-Kooi (34) studeerde communication and multimedia design en kwam in 2006 als stagiair terecht bij het kleine ideeënbureau Waanzinnig!. De keuze voor een klein bedrijf was een bewuste. Ze heeft er geen spijt van gehad. 'Bij een groot bedrijf zou ik zijn ondergesneeuwd', denkt Van Zanten die ietwat timide was. 'Ik ben mondiger en zelfverzekerder geworden. Daar was mijn stage belangrijk voor.'

'Het was ook mijn eerste kennismaking met het bedrijfsleven. Ik leerde er omgaan met collega's en werkte voor het eerst 40 uur per week. Na de eerste week was ik helemaal kapot.'

Tijdens haar stage werkte ze aan een horecaconcept: een café met alleen

maar chocoladeproducten.

'Omdat Waanzinnig! een klein bedrijf was, had ik, ook bij het uitwerken van dat horecaconcept, een breed takenpakket. Daar leerde ik veel van. En ondanks dat we klein waren, werkten we voor grote merken zoals Unilever.'

Van Zanten had het op haar stage erg naar haar zin. 'We waren jong en gingen ervoor. Ook gingen we vaak samen borrelen. Ik deed m'n best omdat ik graag m'n studie wilde afmaken én ik wilde het goed doen om een contract te verdienen.'

Dat lukte. Ze werkte anderhalf jaar bij Waanzinnig! om daarna een eigen bedrijf te starten dat e-commercewebsites bouwde.

'Maar na drie jaar wilde ik weer in teamverband werken en begon ik bij

Greenwheels.' Daar werkt ze nog steeds.

Van Zanten is chieft product owner en verantwoordelijk voor de implementatie en de (door)ontwikkeling van producten, functionaliteiten en systemen om het huren van deelauto's gebruiksvriendelijk te maken. Terugkijkend op haar stage- en studietijd, moedigt Van Zanten huidige studenten aan om vooral 'heel erg te genieten'. 'Ik zie het als de leukste periode van mijn leven. Een periode ook waarin je denkt dat je het helemaal gaat maken en bij wijze van spreken de nieuwe Facebookoprichter wordt. Toen dacht ik ook dat ik het echt heel druk had, maar ik had eigenlijk een luizenleventje zonder grote verantwoordelijkheden.'

Denise van Zanten-Kooi (communication and multimedia design): 'Koffie halen deden we gewoon om de beurt. Ik weet nog dat ik tijdens mijn stage ineens heel veel koffie ging drinken, en dat ik daar buikpijn van kreeg.'

'Ik dacht dat ik in het klein de wereld ging redden'

Toen pedagogiekstudent Janneke Moeleker (35) in 2004 aan haar eerstejaarsstage begon, had ze een idealistisch beeld van het vakgebied. 'Ik dacht dat ik in het klein de wereld ging redden. Tijdens mijn stage bij Bureau Match kwam ik er snel achter dat je invloed als buitenstaander in een gezin minimaal is.' Bureau Match koppelde kinderen die het niet zo goed hadden aan vrijwilligers die voor hen een maatje wilden zijn. Moeleker voerde op haar stageadres organisatorische taken uit en was zelf het maatje van een 14-jarige diabetespatiënt. 'Dat was een eyeopener. Ik kwam uit een fijn gezin en zij vertelde over een niet zo

goede thuissituatie. Natuurlijk weet je dat je met zulke dingen te maken krijgt, maar kennis uit een boek is toch echt anders dan de realiteit.' Moeleker leerde al tijdens die eerste stage om problemen niet mee naar huis te nemen. 'Je moet betrokken zijn, maar als je naar huis gaat, moet je het loslaten.' Bureau Match was in haar herinnering 'een heel fijne plek'. 'Ik voelde mij er welkom en er was altijd tijd voor een praatje.' Via deze stage kwam ze in contact met de VOKK, de Vereniging Ouders, Kinderen en Kanker, waar ze zowel haar derdejaars- als haar afstudeerstage liep. Na haar studie pedagogiek werkte

Moeleker in de horeca en ging ze in deeltijd naar de pabo. 'Dat deed ik vooral om meer kans te maken op een baan in de jeugdzorg. Voor de klas staan leek me verschrikkelijk, maar tijdens mijn pabo-stages vond ik het eigenlijk best leuk.' Inmiddels werkt Moeleker in het basisonderwijs, op de J.H. Snijdersschool in Rijswijk. Daar heeft ze nu zelf veel te maken met stagiairs. 'Op dinsdagen heb ik drie studenten in de klas. Onze school vindt het fijn dat er stagiairs zijn: ze moeten het tenslotte ergens leren!'

Janneke Moeleker (pedagogiek): 'Koffie halen? Ja, zoals er voor mij ook koffie werd gehaald. Als stagiair hoefde ik niet per se de rotklusjes te doen. Sommige stagiairs zijn daar gevoelig voor, merk ik op de school waar ik werk. Wij vroegen eens aan stagiairs om de sinterklaasversiering op te ruimen. Zij hadden zoiets van: "Wij zijn zeker de studenten die de rotklusjes moeten doen?" Terwijl het gewoon onderdeel van het werk is.'

'Ik heb geen spijt van mijn afgebroken stage'

Als assistent-uitvoerder liep bouwkundestudent Muharrem Aksoy (30) in 2014 stage bij de nieuwbouw van NS-station Breda. Hij bracht zijn dagen door in de megakeet van bouwcombinatie Ballast Nedam-Hurks. 'Daar heb ik geleerd hoe afwisselend een functie kan zijn. Ik paste in de keet bouwtekeningen aan en was ook op de bouwplaats. Ik stuurde onderaannemers aan en had contact met opzichters.'

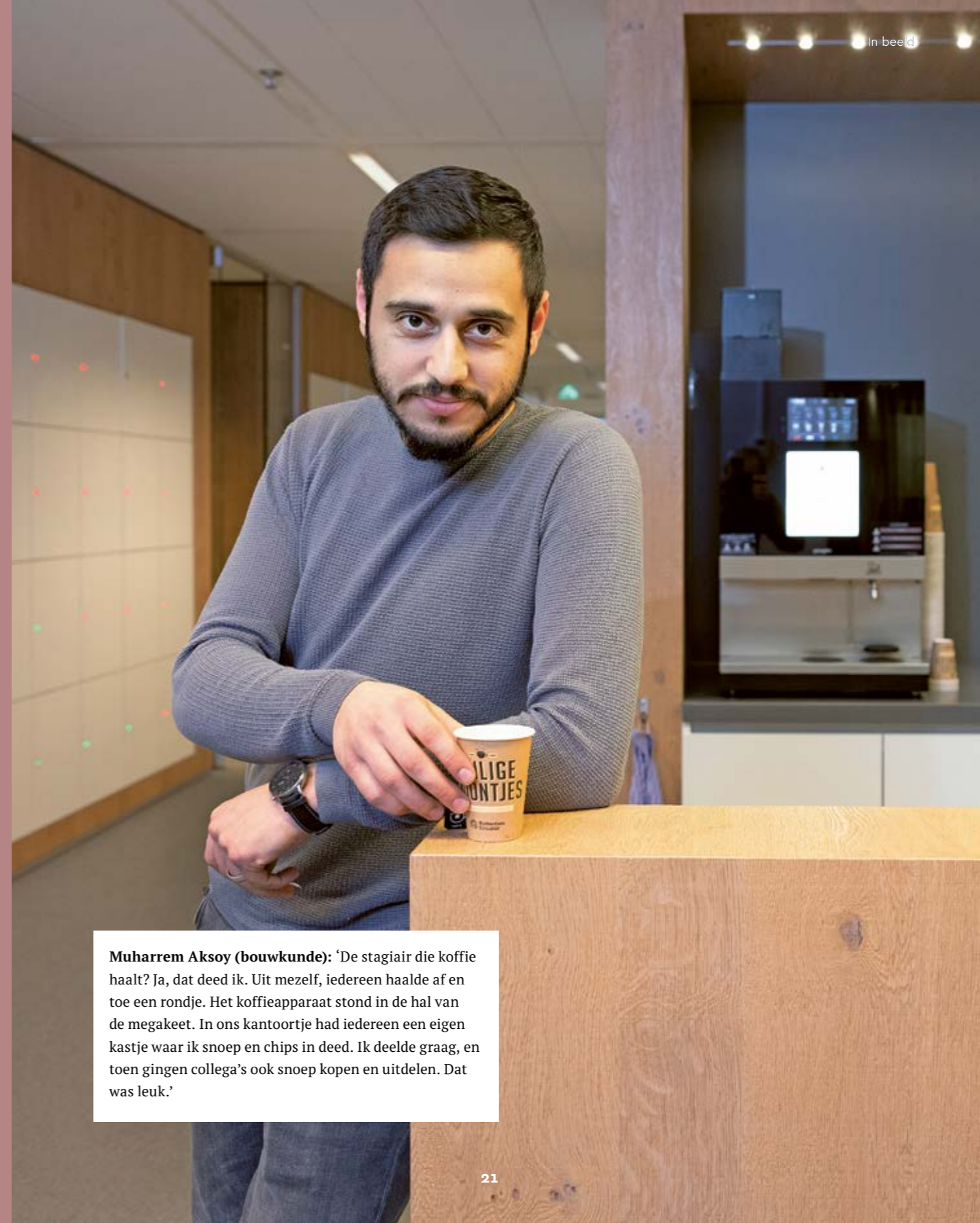
Na twee jaar 'in de schoolbanken' en luisteren naar de docenten, voelde hij zich tijdens die stage zelfverzekerder worden. 'Ik begon in te zien dat ik wat wist en eigen inbreng had. Dat was belangrijk om te leren.' Durf had hij een aantal maanden

daarvoor al getoond. Hij liep stage bij een lokale aannemer die nauwelijks nieuwbouwprojecten had, terwijl dat voor Aksoys stage wel belangrijk was. 'Ik heb mijn twijfels geuit bij mijn stagecoördinator omdat ik uitdaging miste. Een paar weken later besloot ik te stoppen.' Gevolg: een halfjaar studievertraging en een gedwongen vertrek uit zijn vertrouwde klas. 'Ik denk niet dat veel andere studenten zo'n keuze zouden maken. Anderen zeiden pas achteraf dat ze niet tevreden waren over hun stage.'

Spijt heeft Aksoy niet van zijn afgebroken stage. 'Dan zou ik altijd gedacht hebben: wat als...' De afwisseling en de uitdagingen die

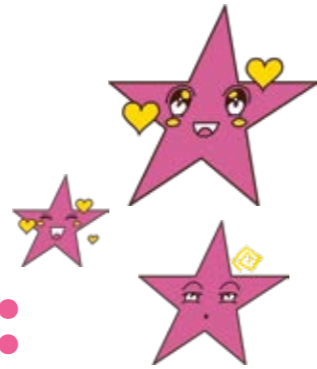
hij bij Ballast Nedam-Hurks vond, bepaalden ook de keuzes die Aksoy na zijn stage maakte. Voor een baan als vergunningverlener bij de gemeente Goes, eenzelfde functie bij de gemeente Goeree-Overflakkee, maar ook zijn vertrek daar. Sinds kort is Aksoy toezichthouder bij de gemeente Rotterdam. 'Daar krijg ik meer met bouwkundige zaken te maken en ga ik langs bij allerlei bouwprojecten.'

Alsof dat nog niet uitdagend genoeg is, startte Aksoy onlangs ook een eetcafé in zijn woonplaats Roosendaal. Hij hield zich vooral bezig met de verbouwing, zijn zakenpartner gaat het café daadwerkelijk runnen.

Muharrem Aksoy (bouwkunde): 'De stagiair die koffie haalt? Ja, dat deed ik. Uit mezelf, iedereen haalde af en toe een rondje. Het koffieapparaat stond in de hal van de megakeet. In ons kantoortje had iedereen een eigen kastje waar ik snoep en chips in deed. Ik deelde graag, en toen gingen collega's ook snoep kopen en uitdelen. Dat was leuk.'

Na je stage aan het werk: de arbeidsmarkt tot 2022

Bij de gemiddelde student spookt de vraag misschien niet dagelijks door het hoofd, maar het antwoord is voor iedereen relevant: Wat is mijn diploma straks waard? Profielen zocht het uit en de conclusies zijn voor het overgrote deel geruststellend.

‘De werkgelegenheid voor hbo’ers is matig’, schreven wij ruim vier jaar geleden toen we ook onderzochten hoe de arbeidsmarkt voor studenten eruitzag. Die werden destijds niet al te gelukkig van onze bevindingen. De jeugdwerkloosheid steeg naar 12,6 procent, en de jongeren die wel aan het werk waren, deden dat voor minder salaris dan voorheen en werkten vaak ook onder hun niveau. Wees gerust, de toekomst voor de huidige generatie studenten ziet er een stuk beter uit door de economische groei van de afgelopen jaren. Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) publiceert elke twee jaar een rapport over de arbeidsmarkt. En de conclusies in de laatste editie zijn goed nieuws voor bijna alle studenten. Zo is de werkloosheid onder hoogopgeleide jongeren slechts 5,5 procent, zijn de lonen gestegen en werken

jongeren ook weer vaker op hun niveau. Niet alleen de landelijke cijfers, ook de onderzoeken naar de Rotterdamse regio zijn over het algemeen positief voor hbo’ers. Zo blijkt uit de *Economische Verkenning Rotterdam* (EVR) dat de Rotterdamse arbeidsmarkt de hoogopgeleiden goedgezind is. Er is genoeg werkgelegenheid en de arbeidsvoorwaarden zijn redelijk gunstig. Wel zijn er verschillen tussen de verschillende beroepsgroepen. In dit artikel kijken wij daarom per sector naar de verwachtingen voor de werkgelegenheid in de komende jaren. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de uitbreidingsvraag (komen er banen bij of neemt het aantal juist af) en de vervangingsvraag (komen er banen vrij doordat er mensen met pensioen gaan, arbeidsongeschikt worden of ander werk gaan doen).

Pedagogisch (gunstig)

Hbo-studenten die de komende jaren aan de slag willen in deze sector, moeten volgens het ROA vooral inzetten op het vervangen van vertrekkende collega’s. In vergelijking met andere sectoren komen er namelijk nauwelijks nieuwe banen bij. De vervangingsvraag (jaarlijks 4,3%) is de een-na-hoogste van alle sectoren. Opvallend is wel dat de verschillen binnen de sector aanzienlijk zijn. Zo groeit het aantal banen voor de leraren in het basisonderwijs de komende jaren niet, terwijl voor leraren op de middelbare school een stijging met 2,2 procent per jaar wordt verwacht. Een precieze voorspelling voor de Rotterdamse situatie is lastiger te maken, maar vaststaat dat er op alle niveaus een lerarentekort is. Zo maakte onderwijsbewindhouder Said Kasmi in oktober bekend dat er bij de start van het huidige schooljaar op zowel het basis- als voortgezet onderwijs tientallen vacatures nog niet vervuld waren.

Creatief (gunstig)

De werkgelegenheid in de Rotterdamse creatieve sector groeit hard, blijkt uit de EVR. Zo zit de groei in het Rotterdamse midden- en kleinbedrijf (mkb) met name aan de creatieve kant. Volgens het ROA is de verwachte groei van de werkgelegenheid gemiddeld 0,9 procent per jaar. Dat is bijna even hoog als het gemiddelde over alle andere sectoren. Voor grafisch vormgevers, productontwerpers (allebei 1,8% per jaar) en uitvoerend kunstenaars (1,5% per jaar) ontstaan er de komende jaren de meeste banen. Studenten in de richting communicatie gaan het lastiger krijgen: de vervangingsvraag is daar slechts 0,3 procent per jaar.

Commercieel (gunstig)

Voor de commerciële beroepen voorspelt het ROA voor alle opleidingsniveaus een gemiddelde jaarlijkse vervangingsvraag van 2,7 procent. Studenten op hbo-niveau kunnen dus ook van dit percentage uitgaan. Wat betreft het aantal nieuwe banen ligt de prognose met 0,7 procent groei net iets onder de gemiddelde verwachting voor de totale arbeidsmarkt. In Rotterdam kunnen die cijfers weleens positiever gaan uitvallen. In de EVR wordt het mkb, een grote werkgever in deze sector, ‘een belangrijke motor van de stad’ genoemd. Ongeveer twee op de drie vacatures voor hoger opgeleiden komen van bedrijven met minder dan 200 medewerkers.

Bedrijfskundig (matig)

In deze sector gaan financieel specialisten en economen het in de nabije toekomst het moeilijkst krijgen om een baan te vinden. Samen met zakelijke dienstverleners hebben zij de minst gunstige vervangingsprognoses. Qua opleidingen is hbo economie de uitschieter in negatieve zin. De komende zes jaar zal gemiddeld slechts 1,6 procent van de werkenden met deze opleiding jaarlijks vervangen worden. Ook de uitbreidingsvraag ligt met jaarlijks 0,7 procent niet hoog in vergelijking met de andere sectoren.

Technisch (zeer gunstig)

Alle studenten met een ook maar enigszins technische opleiding kunnen met een gerust hart verder lezen. De sector heeft de een-na-hoogste uitbreidingsvraag op hbo-niveau (1,2% per jaar) en de hoogste vervangingsvraag (4,4% per jaar). →

Binnen de technische sector zijn wel grote verschillen. Zo is de verwachte vervangingsvraag voor hbo chemie meer dan twee keer zo groot als die voor hbo informatica. Ook de EVR meldt dat de werkgelegenheid op technisch gebied in Rotterdam de komende jaren hard zal groeien.

ICT (zeer gunstig)

Ook in de Rotterdamse ICT is de verwachting dat de werkgelegenheid de komende jaren hard zal stijgen.

De EVR meldt dat er schaarste is aan hbo-personeel. Het is een sterk groeiende sector en de ICT-uitstroom uit het onderwijs is laag. Weinig concurrentie dus. Kleine kanttekening is wel dat de ICT-beroepen met 1,1 procent waarschijnlijk de laagste vervangingsvraag zullen hebben. De gemiddelde leeftijd in deze beroepsklasse is relatief laag waardoor minder mensen met pensioen gaan.

Zorg & welzijn (zeer gunstig)

‘De hoogtijdagen in deze sector zijn voorbij’, schreven wij vier jaar geleden.

Het ROA denkt daar nu heel anders over.

Voorals in de zorgsector zijn de komende jaren veel extra handen nodig om in de stijgende vraag te kunnen voorzien. De verwachte groei van de werkgelegenheid in de zorgsector is voor afgestudeerde hbo'ers gemiddeld 2,2 procent per jaar, de hoogste van alle onderzochte sectoren. Daarnaast is er een vervangingsvraag van jaarlijks 2,7 procent en vermeldt de EVR dat het aantal Rotterdamse banen voor hoger opgeleiden in deze sector groeit. De hoogtijdagen zijn dus nog lang niet voorbij.

Transport & logistiek (zeer gunstig)

Volgens het ROA heeft deze sector de hoogste vervangingsvraag, maar deze cijfers worden sterk beïnvloed door het hoge aandeel scholieren in deze categorie. Toch liggen er ook genoeg kansen voor hoger opgeleiden, blijkt uit het meest recente onderzoek van het Havenbedrijf Rotterdam. Zo zijn de verwachtingen voor de arbeidsmarkt voor de korte en middellange termijn positief en ontstaat er volgens het Havenbedrijf de komende jaren een groot aantal baanopeningen. Daarbij is vooral de beschikbaarheid van hoger opgeleid personeel in de nabije toekomst een knelpunt. En dat biedt kansen. ■

Bronnen: De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020 (ROA), Economische Verkenning Rotterdam 2018, Jaarverslag 2017 (Havenbedrijf Rotterdam).

Jimmy 14.50 UUR

Derdejaarsstage facility management bij Ahold Delhaize

Jimmy doet onderzoek naar de efficiëntie van facilitaire processen op het hoofdkantoor van Ahold Delhaize in Zaandam. Vandaag werkt hij even in het café van het huismerk Brouwers bier, want hij wil niet alléén maar op zijn eigen afdeling zitten. ‘Ik loop vaak een rondje door het pand en maak dan ergens een praatje. Gisteren liep ik mee met de catering om te kijken hoe ze werken en hoe ze het facilitaire programma gebruiken dat ik onderzoek. Je kan als onderzoeker niet alleen van achter je computer werken. Je moet vragen stellen. Een kort praatje van tien minuten kan heel wat opleveren.’

TEKST EN FOTO: WIETSE POTTJEWIJD

DE
STAGE
VAN...

Onderzoek

TEKST: OLMO LINTHORST
 ONDERZOEK: OLMO LINTHORST
 & LANA VAN DER MEER
 ILLUSTRATIES: KATJA HERMANN

Onbevoegd en alleen voor de klas - met salaris

Hoe betaalde onderwijsbanen de stage verdringen

Studenten vinden het vaak geen probleem, alleen voor de klas. Maar wat doet die maandelijkse paycheck met hun stagebegeleiding, studievoortgang en ontwikkeling tot docent?

De WhatsAppberichtjes hieronder stuurt Tommie aan zijn vriend Jeffrey, net als hij derdejaars van de lerarenopleiding maatschappijleer. Het is 4 september 2017, de avond voor zijn eerste stagedag op een roc in de regio.

- 🗨️ Tommie: 18:23 Beer, ik heb stress
 Jeffrey: 18:24 Wat nu weer
 Tommie: 18:28 Ik denk ik kijk ff naar het rooster om te kijken welke vakken ik mee kan lopen enzo
 Tommie: 18:28 Staat er ineens een rooster op van de docent XX
 Tommie: 18:28 Dat ben ik
 [Tommie appt een foto van het rooster naar Jeffrey]
 Tommie: 18:28 Fml 🤔
 Jeffrey: 18:29 Waarom XX
 Tommie: 18:29 Geen idee, maar dat ben ik dus
 Tommie: 18:30 Maar Wtf ik heb gewoon klassen
 Tommie: 18:30 Morgen om half 9 geef ik internationalisering
 Tommie: 18:30 Wat moet ik doen in die les 🤔
 Jeffrey: 18:30 Kunnen ze dat zomaar doen?
 Tommie: 18:30 Ja blijkbaar

Een week eerder heeft Tommie een gesprek gehad met de manager van zijn stageschool. Hij wordt aangenomen als stagiair, met een stagevergoeding van 180,46 euro per maand. Geen woord over het rooster, aldus Tommie.

Via WhatsApp wisselen Tommie en Jeffrey die avond al snel zoekresultaten uit over het vak dat Tommie kennelijk morgen moet gaan onderwijzen. Google leidt de vrienden naar de MBO Raad, waar ze ontdekken dat de les gaat over het overbruggen van interculturele diversiteit. Wist hij daar dan niets van? 'Nee, helemaal niets eigenlijk', zegt Tommie. Diezelfde avond gaat hij bij Jeffrey langs en timmeren ze een eerste les in elkaar. 'Ik dacht: Ik vertel de studenten over mijn culturele identiteit, dan kunnen ze daarna hun eigen culturele identiteit presenteren. Dan maak je op een vakinhoudelijke manier kennis met elkaar.'

De volgende ochtend gaat Tommie extra vroeg naar zijn nieuwe stage. De hoofdingang is open, maar de deur naar zijn afdeling is dicht. Pasje nodig. Dat heeft hij nog niet. Er brandt licht, maar er zit geen receptionist in het hokje naast de afdelingsdeur. ➔

'Tommie klimt naar binnen, vindt na enig zoeken een collega om zijn klaslokaal te openen en bereidt zijn eerste les voor.'

Het schuifraampje staat open. Tommie klimt naar binnen, vindt na enig zoeken een collega om zijn klaslokaal te openen en bereidt zich voor op zijn eerste les. 'Toen de studenten kwamen, heb ik ze bij de deur begroet, zoals me is geleerd. Daarna heb ik mijn les gegeven. Dat ging eigenlijk best goed.' Na de les gaat Tommie naar de docentenkamer om kennis te maken met zijn collega's. 'Toen ik mijn begeleider vertelde wat er was gebeurd, zei hij iets van "ja, het is hier wel vaker een beetje chaos, maar je hebt het goed opgelost". Verder heeft Tommie er geen woorden meer aan vuilgemaakt. Hij is vooral trots op zijn oplossing van dit probleem. Tommie loopt een jaar lang twee dagen in de week stage op het roc. Hij staat alleen, zelfstandig, zonder begeleider voor de klas. 'Mijn begeleider heeft in dat jaar twee of drie lesbezoeken gedaan. Af en toe liep hij ook wel even binnen, om te kijken hoe het ging.' Wekelijks of maandelijks, dat weet

Tommie niet precies meer. Voor iemand die nog niet alleen voor de klas mag staan, is dat sowieso niet veel. Maar zo ziet Tommie het zelf niet. Dat er maar een paar officiële lesbezoeken zijn geweest, doet niets af aan de kwaliteit van de begeleiding, zegt Tommie. 'Ik kon het aan om alleen voor de klas te staan. En de begeleiding was goed, maar was er vooral buiten de lessen om.' Tommie vindt dat hij het nog heeft getroffen met zijn stageplek. Waarom? 'Het voelt helemaal niet als abnormaal om alleen voor de klas te staan. Veel studenten doen het en ik had het tijdens mijn tweede stage ook al gedaan. Ik had ook als werknemer voor de klas kunnen eindigen. Volgens mij hebben de medestudenten die in plaats van een stage een baan krijgen het veel zwaarder. Ze moeten toetsen nakijken of krijgen andere grote verantwoordelijkheden. Volgens mij heb ik geluk gehad.'

Het probleem: stageplek wordt werkplek

Tommie heeft gelijk dat studenten van de lerarenopleidingen wel vaker alleen voor de klas staan. In het derde jaar van de studie, maar ook al eerder. Sommige deeltijdstudenten (zij-instromers) staan zelfs al voor de klas voordat ze aan hun studie beginnen. Docenten van de lerarenopleidingen van de Hogeschool Rotterdam die het verhaal van Tommie horen, noemen het een extreem voorbeeld. Maar het gebrek aan begeleiding, zeggen deze docenten, is exemplarisch voor de begeleiding die veel studenten krijgen. Ze wijzen er ook op dat inderdaad steeds meer studenten als werknemer voor de klas staan. Deze studenten krijgen een salaris en eigen verantwoordelijkheid. De gewerkte uren kunnen ze opvoeren als stage. 'Je ziet al bij tweedejaarsstudenten dat ze door de directeur gevraagd worden om zelfstandig te komen werken als

docent. Dat vind ik een schrikbarende ontwikkeling', zegt Pieter Goudappel, coördinator van de vakgroep aardrijkskunde. Ook docent Nederlands Bart Bijl ziet dat stagiairs steeds vaker tegelijkertijd werknemer zijn. 'Maar je moet je realiseren dat ze stagiair zijn, omdat ze niet bevoegd zijn', zegt Bijl, 'dus ze kunnen helemaal niet als gewone docenten voor de klas worden gezet.' In theorie kan dat inderdaad niet. En van de wet mag het

ook niet. Pas als studenten aan het einde van hun derde jaar de leraar-in-opleidingstatus (lio) hebben behaald, mogen ze zelfstandig voor de klas staan. In de praktijk gelden die regels allang niet meer, mede →

dankzij een handvol uitzonderingen op de wet. Dat is 'om het lerarentekort op te vangen', schrijft het ministerie van Onderwijs. Zo mag een schooldirecteur bijvoorbeeld 'zij-instromers met een hbo- of wo-diploma' voor de klas zetten. Die moeten dan binnen twee jaar hun diploma halen. De zij-instromers die al voor de klas staan vóór ze aan hun vierjarige studie beginnen, gaan die deadline sowieso niet halen. Een andere uitzondering geldt voor 'onbevoegde leraren die inspringen', voor maximaal een jaar. Met deze uitzondering mogen ook studenten die net van de havo komen voor de klas worden gezet. Studenten vinden dat zelf vaak prima. En dat is op zich begrijpelijk, want als ze hun stage omzetten in een baan, krijgen ze er nog voor betaald ook. Win-win?

Zo simpel is het niet. Want er verandert daadwerkelijk iets als je van je stage je werk maakt. En hoe dieper je in die verandering wroet, hoe groter de gevolgen. Het begint met iets vaags als 'verantwoordelijkheid' en het eindigt met studievertraging.

Overspannen verantwoordelijkheid

Een voor de hand liggend gevolg van de transformatie van stagiairs naar werknemers is dat studenten de verantwoordelijkheid krijgen voor een klas. 'Dat is op zich superleerzaam', zegt student Nederlands Timo Huisman die eerst stagiair was en nu werknemer, 'want je bent verantwoordelijk voor het hele proces en je ziet hoe een baan in het onderwijs écht is. Maar je verliest ook de vrijheid om te experimenteren, fouten te maken.' Timo Huisman is een van de

tientallen studenten die we voor dit artikel interviewden over de combinatie stage en werk op de lerarenopleidingen. Daarnaast deelden we een mini-enquête uit onder studenten, mailden vragenlijsten en belden met studenten om te horen hoe de stage steeds vaker in werk verandert. Als stagiair kun je nog zeggen: Ik richt me in deze stage vooral op de didactiek van de Middelhoogduitse literatuur, maar als werknemer doe je gewoon alles. Ook nakijken, vergaderen en overleggen. Het komt zelfs voor dat student-werknemers tot mentor gebombardeerd worden. Dan krijgen ze ook de bijbehorende oudergesprekken op hun bord. En het nachtelijke piekeren over de probleemgevallen. Kortom: de verantwoordelijkheid van werken kost door de bank genomen meer tijd en is waarschijnlijk mentaal zwaarder dan stage lopen.

'Studenten die voor de klas staan en werknemer zijn, hebben helemaal geen zin meer in al die opdrachten voor de opleiding.'

Prioriteit bij het werk, niet bij de studie

Het probleem van studenten met een baan in het onderwijs is ook het stellen van prioriteiten. 'De kinderen gaan altijd voor', hoor je vrijwel iedereen binnen de lerarenopleidingen declameren. Het is een direct gevolg van het nemen van verantwoordelijkheid. Ook Cindy Snijders, vijfdejaars geschiedenis, begon met een kleine baan op een middelbare school. Toen werd een collega ziek en vroeg de locatiemanager haar extra les te geven. En als die dat vraagt, doe je dat, zegt Snijders. Studenten die voor de klas staan en werknemer zijn, met een salaris en eigen verantwoordelijkheid, hebben helemaal geen zin meer in al die opdrachten die ze nog voor de opleiding moeten maken. Ook Tommie wil zijn studie zo snel mogelijk afronden. 'Ik sta zelfstandig voor de klas en ik hoor overal dat ik het goed doe. Die studie moet nu echt zo snel mogelijk klaar zijn.' De opdrachten van de opleiding sluiten bovendien niet altijd aan

op de praktijk, waardoor het veel tijd kost om ze in te passen, legt een deeltijdstudent Engels uit die anoniem wil blijven.

Nergens meer langstudeerders dan bij IvL

Het gevolg van deze verschuiving van prioriteiten, zeggen zowel studenten als docenten, is studievertraging. Inderdaad lopen nergens méér langstudeerders rond op de hogeschool dan bij de lerarenopleidingen (in dit artikel is de pabo niet meegerekend). Van deze lerarenopleidingen is 21,8 procent van de studenten al meer dan vijf jaar aan het studeren: ruim één op de vijf is langstudeerder. Bij alle andere HR-opleidingen samen ligt dat percentage op 13,7. Een medewerker van IvL die het aantal in kaart bracht, weet dat er tussen de 950 en 1.000 langstudeerders bij de lerarenopleidingen ingeschreven staan. Zijn deze langstudeerders allemaal aan het werk? Dat heeft nog niemand goed onderzocht. Het kenniscentrum

talentontwikkeling heeft recent wel een groepje langstudeerders ondervraagd over de redenen van hun studievertraging. Uit de 23 interviews concludeert onderzoeker Mariska Okkinga dat onderwijsbanen een 'belangrijke reden' zijn. 'Als studenten eenmaal een baan in het onderwijs hebben, heeft die prioriteit boven de studie.'

Scholen houden zich niet aan afspraken

Het vervelende is dat het langstuderen een zichzelf versterkend proces is. Hoe minder vaak studenten op school komen, hoe zwakker de band met de opleiding, hoe minder ze komen. Dat zegt directeur van de lerarenopleidingen Els de Bock, die behoorlijk met de langstudeerders in haar maag zit. Om de studievertraging te bestrijden maakt De Bock afspraken met een selecte groep stagescholen. Deze scholen beloven om eerstejaars en tweedejaars geen aanstelling te geven. Derdejaars mogen volgens deze →

afspraken naast hun stage maximaal 0,3 fte werken en vierdejaars 0,4 fte. 'Om te voorkomen dat we nog meer langstudeerders krijgen', zegt De Bock. Scholen houden zich lang niet altijd aan die afspraken. De Bock belt ze op als ze erachter komt. 'Dat gebeurt ongeveer maandelijks', zegt ze. Rob Fens, rector van de Wolfert van Borselen Scholengroep en een van die samenwerkingspartners van de hogeschool, krijgt af en toe zo'n telefoontje van De Bock. Fens: 'Hier en daar maken directoren inderdaad uitzonderingen op de regel, maar als ik daar achter kom, draai ik het terug.' Het lerarentekort zorgt ervoor, zegt Fens, dat veel directoren vooral bezig zijn met het vullen van gaten in de roosters. 'Schooldirecteuren hebben daardoor onvoldoende oog voor de belangen van studenten', zegt hij. 'Als studenten hun bevoegdheid niet halen, kan een directeur ze gemakkelijk ontslaan. Dan hebben ze dus geen baan en geen diploma.'

Dit is geen hypothetisch scenario. Verhalen over studenten die dit zou zijn overkomen, doen de ronde op de lerarenopleidingen. Vijfdejaars geschiedenis Cindy Snijders vertelt dat ook haar hoofd op het hakblok ligt vanwege de ontbrekende lesbevoegdheid. 'Als ik dit jaar mijn diploma niet haal, ben ik mijn baan kwijt. Dat heeft

mijn directeur al vanaf het begin gezegd, ik wist het, maar het geeft wel stress.'

Haperende begeleiding

De verschillende inventarisaties lijken erop te wijzen dat stagiairs die tevens een vacature vervullen minder begeleiding krijgen. 'Studenten krijgen die baan om een tekort op te vullen. Er is dus waarschijnlijk geen tijd om een collega vrij te roosteren die permanent bij die studenten in de les kan zitten', constateert HR-docent Bart Bijl.

De regel vanuit de hogeschool is dat studenten tot en met hun derde jaar (het lio-assessment) nooit alleen voor de klas staan. Maar dat in de drukte en chaos van het onderwijs de begeleiding erbij inschiet, snappen veel studenten wel. Tommie neemt het niemand kwalijk dat hij voor de leeuwen is gegooid. 'Ik had mijn collega's zelf ook om lesbezoeken kunnen vragen, maar door de hoge werkdruk ben je minder geneigd dat te doen. In die zin ben ik zelf ook schuldig aan de situatie.'

Veel studenten die niet alleen voor de klas mogen staan, zeggen dat ze er geen enkel probleem mee hebben. Studenten voelen zich bovendien serieuzer genomen als er niet de hele tijd een ervaren docent achter in de klas zit, vertellen ze. Uitsluitend als ze er alleen voor staan, leren ze

ook zelf orde houden. 'Dat is een legitieme reden', zegt HR-docent aardrijkskunde Tom Wils. 'Maar het voelt natuurlijk ook een stuk veiliger als er geen kritische coach achter in de klas zit die de hele tijd feedback geeft.' Het tekort aan begeleiding baart hem zorgen. 'Ik zie soms op stagebezoeken dat studenten echt heel basale dingen fout doen. Het ontvangen van leerlingen, het geven van instructie. En dan zie ik dat ze dus amper begeleiding hebben gehad in de klas.'

Rector Rob Fens bezweert dat studenten bij hem de begeleiding krijgen die ze verdienen. Zestig uur per jaar, verdeeld over lesbezoeken en gesprekken. Bovendien staan eerstejaars en tweedejaars nooit alleen voor de klas. 'Alleen derdejaars, bij hoge uitzondering, en vierdejaars, die tegen hun afstuderen aan zitten.' Die zestig uur, benadrukt Fens nog eens, komt dus boven op de tijd die studenten samen met een bevoegde docent in de klas doorbrengen. Van de studenten die we spreken staan de 'normale' stagiairs vaak nog wel onder permanent toezicht voor de klas. Voor studenten met een aanstelling geldt dat niet. Daar is het antwoord op een vraag over begeleiding in de les vaker 'nooit' of 'zelden'. Of ze de lerarenopleiding economie, geschiedenis, Engels of natuurkunde

volgen, maakt daarbij niet uit. Docent Bart Bijl deed een inventarisatie onder zijn studenten Nederlands en hem viel vooral het gebrek aan begeleiding van deeltijders op. De meeste staan zelfstandig voor de klas en krijgen maximaal een uur per week – meestal minder en regelmatig ook geen – begeleiding. 'Dat is slecht, maar ik heb er geen oplossing voor', constateert Bijl. 'Het vervelende is dat iemand die zichzelf fouten aanleert moeilijk te corrigeren is. Je leert deze fouten niet zomaar weer af.' Schooldirecties denken te makkelijk over het inzetten van studenten voor de klas, denkt Bijl. 'Hun idee is: als er maar iemand staat. Maar dan kunnen ze net zo goed de buschauffeur neerzetten.'

Ontwikkeling onder druk

Het conflict tussen het lerarentekort en de opleiding van studenten is van praktische aard. Principieel maakt het natuurlijk niets uit of de plek waar je kennismakert met de echte wereld een 'stage' heet of een 'baan'. De uiteindelijke vraag die een stageschool en/of werkgever moet beantwoorden is: Hoe maak ik van deze student een betere leraar? Door te weinig begeleiding, vanuit de stageschool en vanuit de opleiding, komt de ontwikkeling van studenten al snel onder druk te staan.

Het Instituut voor Lerarenopleidingen heeft geen cijfers van het aantal studenten met een stage-baancombinatie. Op verzoek van *Profielen* zijn twee vakgroepen dat gaan uitzoeken. Onderstaande cijfers geven een indruk. Goed om te weten: er is een tekort aan zowel leraren Nederlands als leraren wiskunde.

Wiskunde

Deeltijders met een baan in het onderwijs:

Eerstejaars:	8 van de 23
Tweedejaars:	12 van de 19
Derde-, vierde- en hogerejaars:	100 procent werkt als docent

Nederlands

Voltijders en deeltijders met een baan in het onderwijs:

Eerstejaars voltijd:	0 van de 35
Tweedejaars voltijd:	1 van de 20
Hogerejaars voltijd:	onbekend
Eerstejaars deeltijd:	onbekend
Tweedejaars deeltijd:	6 van de 9
Derdejaars deeltijd:	7 van de 7
Vierdejaars deeltijd:	6 van de 6

Tommie vindt zelf niet dat hij te weinig of slecht begeleid is. Alleen was er niemand bij hem in de klas. Toch is hij op zijn stage een betere docent geworden, denkt hij. Waarom precies? Vanwege de tips en feedback misschien? 'Nee, dat is het niet', zegt Tommie na enig nadenken. 'Ze hebben me de vrijheid gegeven om te experimenteren. Ik heb er veel van geleerd om zo pontificaal voor de klas gezet te worden.' ■

De volledige naam en stageschool van Tommie zijn bij de redactie bekend. De manager van Tommie laat weten dat de stagebegeleiding inderdaad buiten de lessen plaatsvindt. Ze kan zich niet voorstellen dat hij er per ongeluk achter moest komen dat hij op het rooster stond, maar kan niet meer achterhalen hoe dat anderhalf jaar geleden precies gegaan is. Jeffrey, de vriend en klasgenoot van Tommie, bevestigt zijn verhaal. De stagebegeleider van Tommie kan zich de eerste stagedag van Tommie niet goed herinneren.

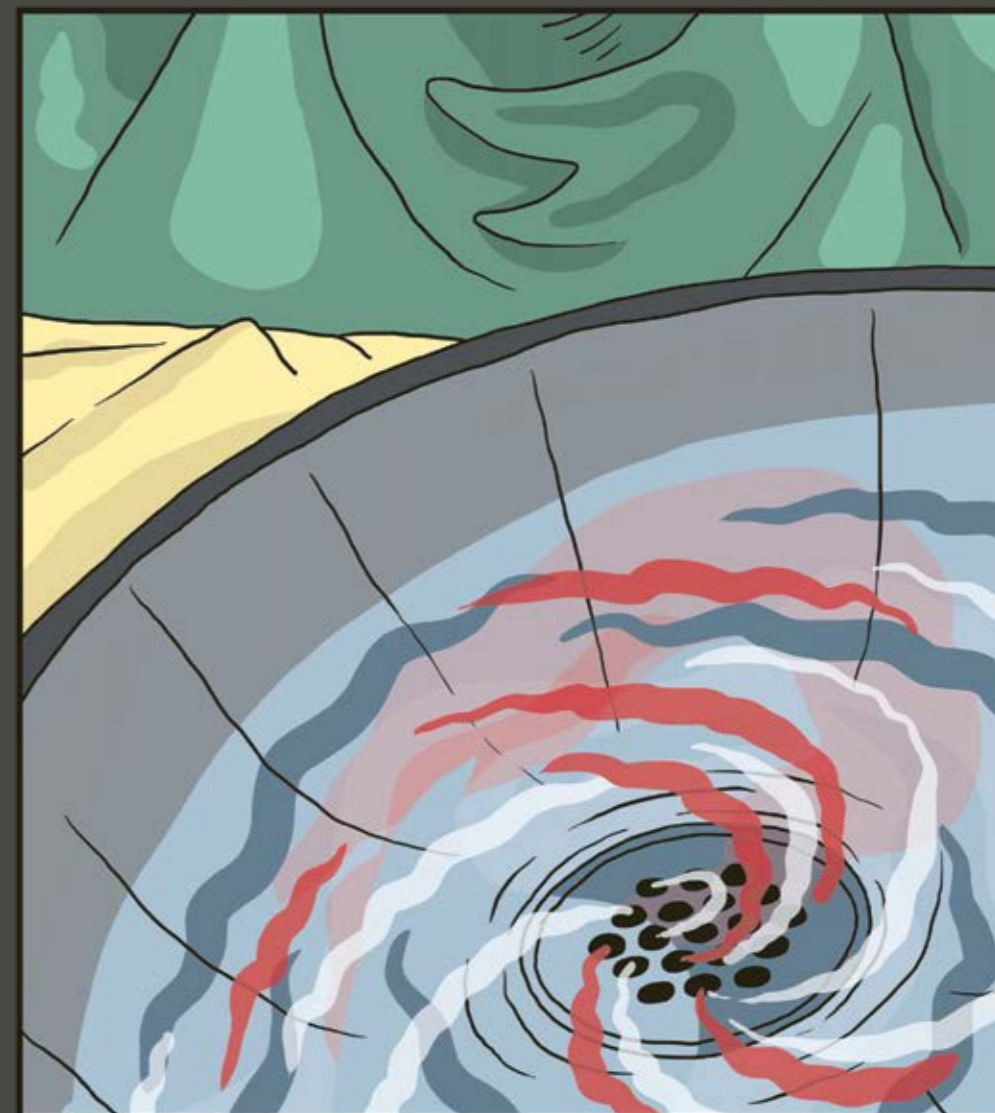
DE STAGE VAN...

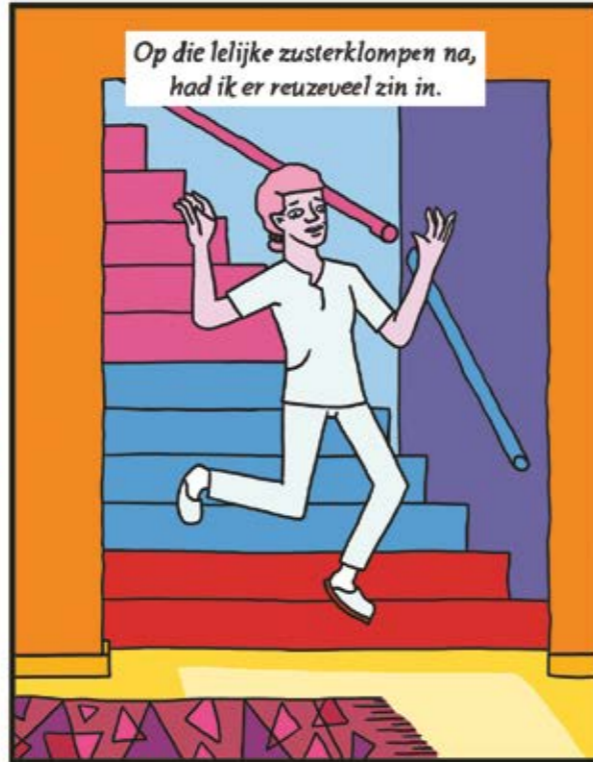
Geke 15.15 uur Vierdejaarsstage verloskunde bij Verloskundigen Veenendaal

Geke voelt met haar handen hoe groot de baarmoeder van de zwangere is en of dit past bij de fase van de zwangerschap. Daarna checkt ze hoe de baby ligt en met een doptone luistert ze naar het hartje. Na een stage in een ziekenhuis koos de vierdejaars verloskunde dit keer voor een stage bij een verloskundigenpraktijk in haar geboorteplaats Veenendaal. 'Het verschil met een ziekenhuis is dat je in een praktijk de aanstaande moeders beter leert kennen omdat je ze vaker ziet. Je bouwt een band op en mag deel uitmaken van een bijzonder moment in iemands leven. Dat vind ik een hele eer.'

TEKSTEN FOTO: WIETSE POTTJEWIJD

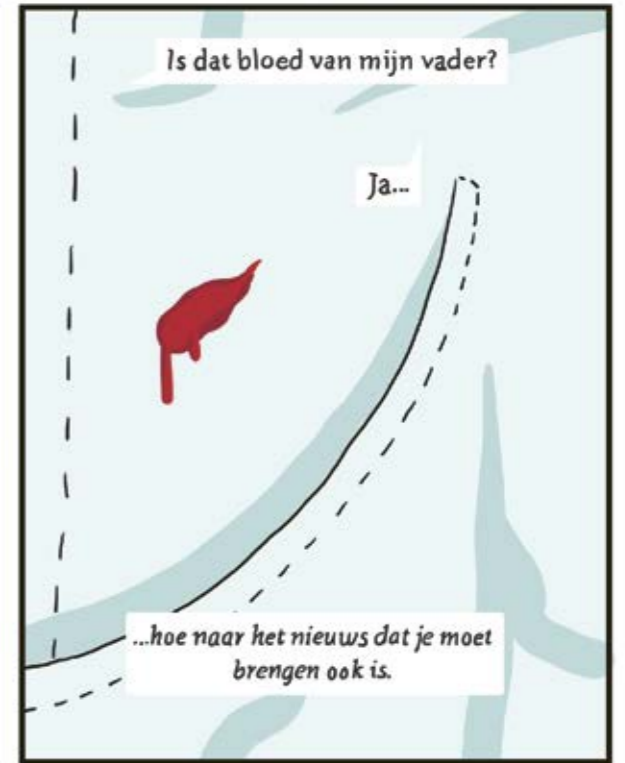
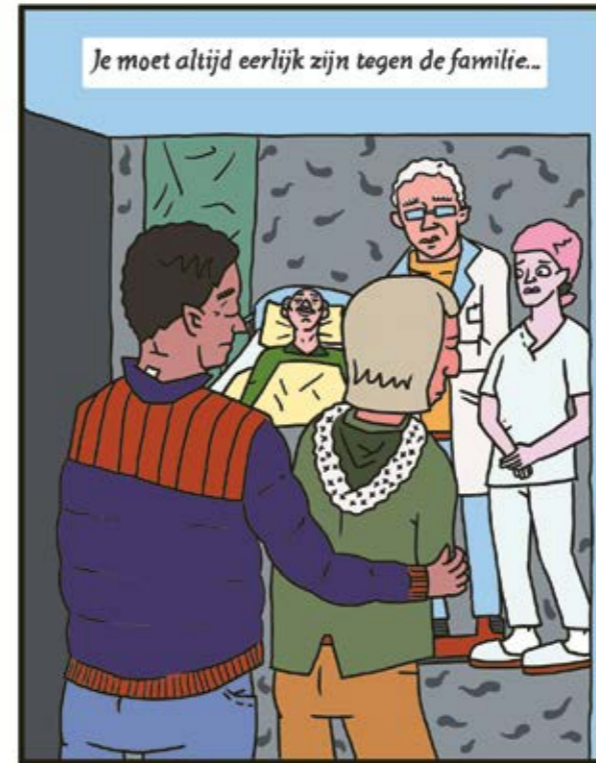

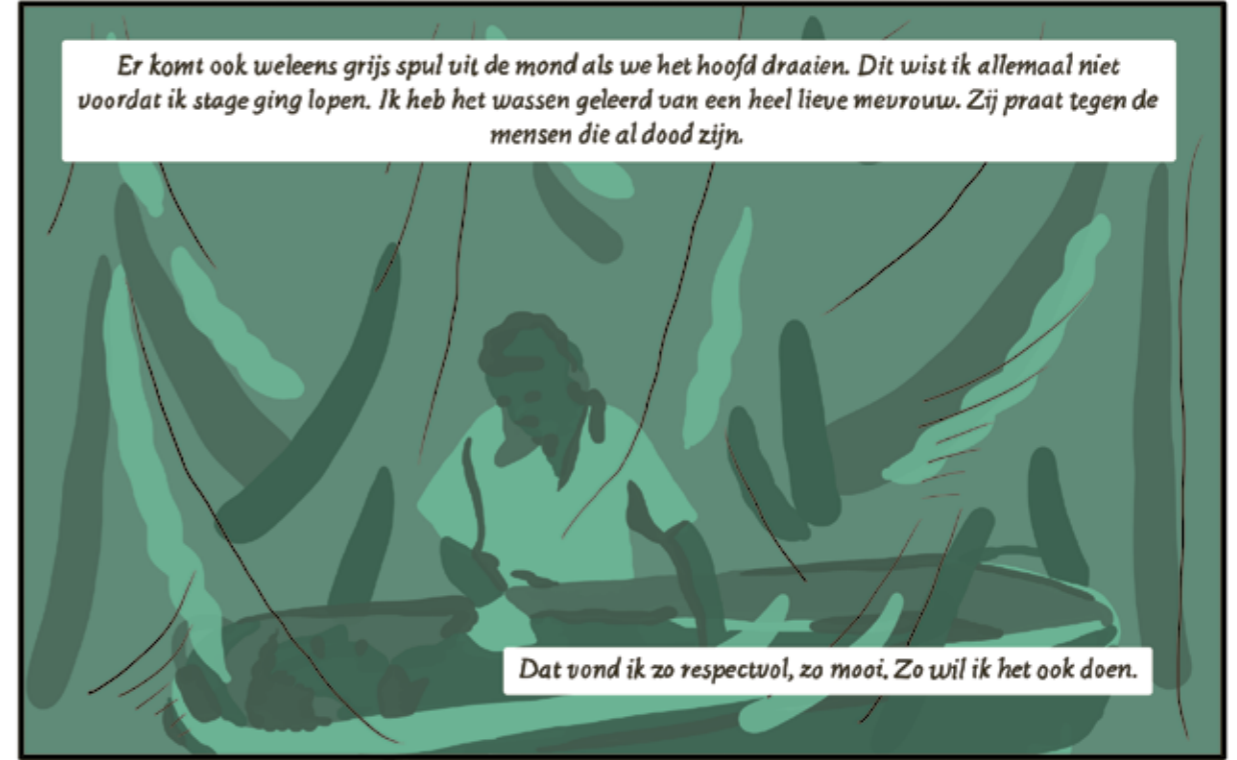
I stage,
10 doden
Demian Janssen

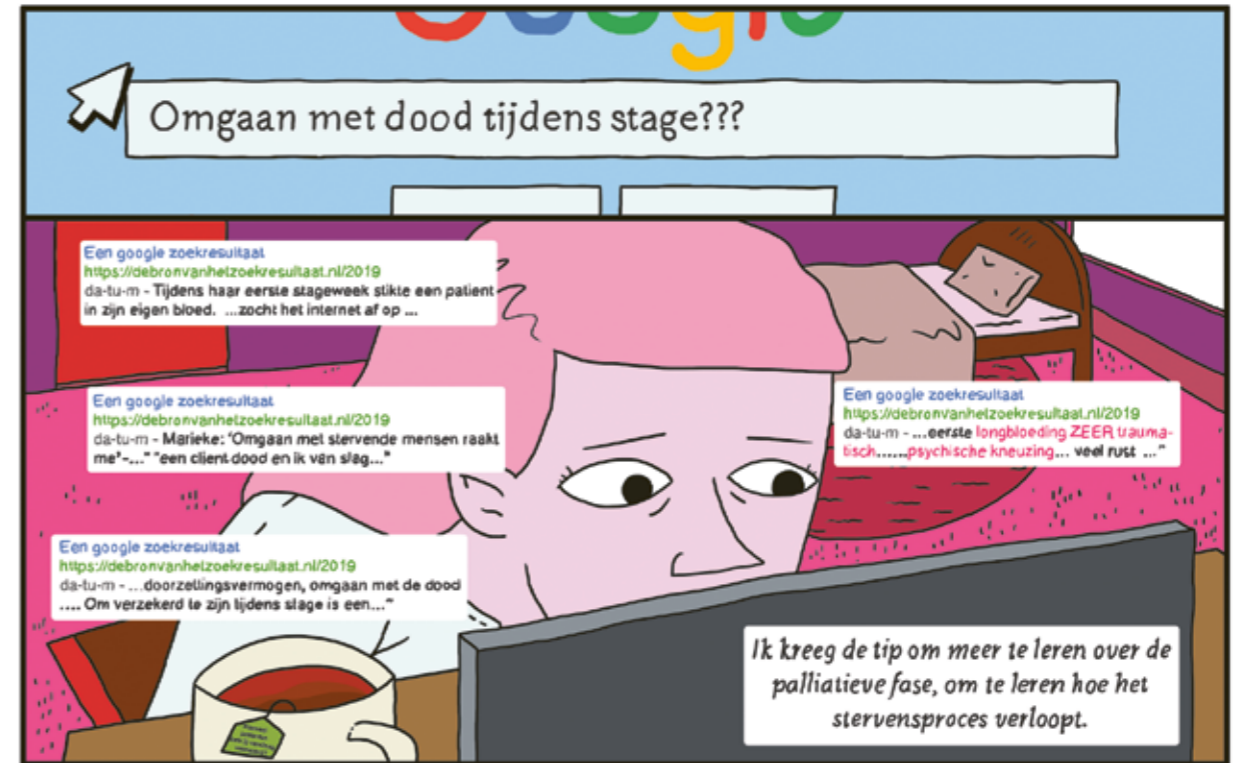

Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ
Wij HUWIJ

Dit beeldverhaal is gebaseerd op het artikel *Tien sterfgevallen tijdens stage* van Dorine van Namen dat op 5 september 2018 werd gepubliceerd op profielen.hr.nl.

Einde

Hoge uitval onder verpleegkundestudenten door fysieke en mentale werkdruk

TEKST: DORINE VAN NAMEN

In het stripverhaal hiernaast zien we verpleegkundestudent Simone bijna bezwijken onder de mentale druk van haar stage. Dat verhaal staat niet op zich. Bijna de helft van de verpleegkundestudenten valt uit door fysieke en mentale werkdruk. Wat is daartegen te doen? Nader onderzoek moet interventies opleveren om overbelasting te voorkomen.

Het zijn verontrustende cijfers: 48 procent van de studenten valt tijdens de opleiding verpleegkunde uit, zo blijkt uit de interne benchmark van opleidingen van de Hogeschool Rotterdam. 'Uitval' betekent dat studenten zijn gestopt met de opleiding waarvoor ze zich hadden ingeschreven. Dit hoeft geen uitval uit het hbo te betekenen. 39 procent van de studenten verpleegkunde haalt het diploma binnen vijf jaar, 47 procent doet dat binnen acht jaar. Fysieke en mentale werkdruk zijn mogelijk belangrijke oorzaken van uitval, blijkt uit arbeidsmarktonderzoek van onderzoeksbureau SEOR van de EUR. Dat is niet alleen jammer voor de betrokken studenten, maar ook een probleem voor de zorgsector, waar de personeelstekorten snel oplopen.

Overbelasting voorkomen

Wat opleidingen kunnen doen om deze uitval te

verminderen, was eigenlijk niet bekend. Dat was reden voor onderzoeker Pepijn Roelofs van kenniscentrum zorginnovatie en verpleegkundelerares Ellen Bakker en Jos Kox om dit onderwerp bij de kop te nemen in de vierjarige studie SPRiNG. Doel van hun onderzoek is het ontwikkelen van interventies om mentale en fysieke overbelasting te voorkomen en vaststellen welke beschermende factoren studenten minder gevoelig maken voor mentale of fysieke werkdruk.

In de looptijd van het SPRiNG-onderzoek (2016-2021) worden drie cohorten van in totaal 750 derdejaarsstudenten (voltijd, deeltijd en duaal) gevolgd tot anderhalf jaar na het afstuderen.

De voorlopige resultaten liegen er niet om. Van de eerste 225 studenten bleek 74 procent regelmatig of voortdurend klachten aan het bewegingsapparaat te hebben, 21 procent had dat af en toe en slechts 5 procent zei geen klachten te hebben. 72 procent van deze 225 studenten had tijdens stages te maken met fysiek of verbaal geweld. 40 procent ervoer op een matig tot hoog niveau negatieve stress, wat zich uitte in piekeren, lusteloosheid en/of spanningsklachten. 'Eigenlijk wisten we dat al wel', zegt Roelofs. 'Er zijn Nederlandse cijfers en er zijn oude onderzoeksrapporten, maar die zijn niet goed ontsloten. Het speelt allang, maar er is nog steeds niets aan gedaan. Tot nu toe dus.'

De stelling: Stop met je stage als-ie niet uitdagend genoeg is

Muharrem Aksoy (zie bladzijde 18) brak zijn stage af, omdat hij dacht dat hij er niet veel zou gaan leren. Gevolg: een studievertraging van een halfjaar. Is het verstandig om voortijdig te stoppen? Of leer je ook veel van een niet-uitdagende stage? We vroegen de leden van Het Panel, bestaande uit studenten en medewerkers van de HR, te reageren op de stelling: Als je stage niet uitdagend genoeg is, kun je er het beste mee stoppen.

Danny Leentvaar:
'Ga in gesprek met je stagebedrijf'

Student chemische technologie

'Er zijn vervelende stages, maar de opdracht die je er moet doen, hoort waarschijnlijk bij je werkveld. Je zal er later in je werk ook mee te maken krijgen. In plaats van te stoppen lijkt het mij beter om meteen bij het begin van de stage in gesprek te gaan over je opdracht. Dan kun je vragen wat je werkzaamheden zijn en wat er van je verwacht wordt. Daarbij denk ik dat er altijd te praten valt over een geschiktere opdracht. Ga in dat gesprek niet akkoord als niet precies wordt duidelijk gemaakt wat je opdracht inhoudt.'

Ed Meesters:
'Ook doorzettingsvermogen speelt een rol'

Docent social work

'De stage heeft meerdere doelen: ontdekken welke werksoort bij je past, je praktijkvaardigheden ontwikkelen en leren werken in een organisatie met een eigen cultuur en structuur. Het gaat om invoegen, jezelf profileren et cetera. Daarbij speelt ook doorzettingsvermogen een rol. De student moet zich in zijn stage vooral kunnen ontwikkelen.'

'De ondertoon in de stelling is die van de consument: **Is de lolly niet lekker, gooi weg, zoek een andere.'**

'Als je stage **niet uitdagend genoeg** is, kan je altijd kijken of je er zelf taken bij kan nemen.'

Elisa Tsai-Meu-Chong:
'Leerzaam om te kunnen afvinken wat je later niet wilt doen'

Student biologie en medisch laboratoriumonderzoek

'Als je stage niet uitdagend genoeg is, kan je altijd kijken of je er zelf taken bij kan nemen om 'm uitdagender en afwisselender te maken.'

'Ik weet niet of ik zelf zou stoppen met een stage. Het is maar een halfjaar: Is dat de moeite waard? Werken heeft ook niet altijd en overal veel uitdaging en je hebt altijd periodes die minder zijn. Het is hoe dan ook leerzaam om een stage te doen, ook om af te kunnen vinken wat je later bijvoorbeeld nooit zou willen gaan doen...'

'Als je vastloopt in je stage moet dat natuurlijk leiden tot evaluatie: Wat maakt dat het hier niet lukt of dat deze stage niet aansluit? 'De ondertoon in de stelling is die van de consument: Is de lolly niet lekker, gooi weg, zoek een andere. Als dat het uitgangspunt zou zijn, zijn we vooral bij studenten die nog zoekende zijn en minder doorzettingsvermogen hebben, snel door de stageplaatsen heen. 'Voor mij ben je goed bezig als je de werkwijze serieus hebt onderzocht; als je jouw visie bespreekbaar hebt gemaakt en gekeken hebt of er ruimte was voor jouw ontwikkeling daarin. Anders laat je voor mij vooral zien dat je erg makkelijk weggaat als het niet naar wens verloopt.'

Liever geen kantoortuin

TEKST: ESMÉ VAN DER MOLEN

ILLUSTRATIES: KRELIS

Liever geen kantoortuin

Stage lopen met autisme

Een autismespectrumstoornis hoeft je niet te belemmeren in je studie, maar dat kan veranderen als de eerste stageperiode aanbreekt. Een spannend moment, want het autisme popt altijd op. Iemand kan op stage echt niet ineens niet meer autistisch zijn.

Hoe maak je een praatje met je collega's op stage? Wat zeg je en wat juist niet? Voor studenten met autisme kunnen dit lastige vragen zijn. Een HR-student vond dit zelfs zo ingewikkeld dat hij zijn stage erom afbrak. Voortijdig, en volgens zijn stagewerkgever onnodig. Bij de lerarenopleiding geschiedenis studeren steeds meer studenten met autisme. Ze zijn idolaat van

geschiedenis en hebben veel historische kennis. Maar alles weten over de oude Grieken helpt niet altijd bij een klas vol pubers. En dus krijgen veel studenten met autisme ordeproblemen tijdens hun stage, vertelde Sjaak Nuijt van de lerarenopleiding vorig jaar in *Profielen*. Ook Marie-Enne Brasser, decaan op de locatie Academieplein, ziet dat er 'veel pijn in de stages zit': 'Stages worden regelmatig afgebroken of met een onvoldoende afgesloten.'

Eerste contact

Nu is het zeker niet alleen kommer en kwel. Medewerkers van het instituut IGO (gebouwd omgeving) en studieloopbaancoaches van (technische) informatica zien dat veel autistische studenten die hun propedeuse hebben overleefd ook hun stage halen, al is het soms niet in een keer.

Autisme: een contactstoornis

Autisme is een contactstoornis en wezenlijk anders dan een persoonlijkheidsstoornis met problemen in het sociale contact', vertelt Richard Vuijk, topspecialist autisme bij Sarr. 'Bij iemand met autisme zien we een onvermogen, beperking of tekort in het contact. Bij mensen met een persoonlijkheidsstoornis is het contact verstoord.'

In de wetenschap wordt aangehouden dat autisme bij 1 procent van de mensen voorkomt. Dit percentage komt dicht in de buurt van het cijfer dat op de HR wordt gebruikt. In een *Profielen*-studentenonderzoek uit 2016 gaf 1,5 procent van de 6.000 respondenten aan een autismespectrumstoornis te hebben.

Wel is de stageperiode vaak een uitdaging. Dat begint al met het zoeken naar een plek. Annette van Rooij is studieloopbaancoach bij informatica. Omdat de arbeidsmarkt voor informatici *booming* is, is het vinden van een stagebedrijf meestal geen probleem.

‘Maar deze studenten vinden het vaak wel moeilijk om contact te leggen. Laatst had ik een autistische jongen – een heel goede programmeur – die dat echt niet voor elkaar kreeg. Toen heb ik het eerste contact gelegd met een bedrijf waar vaker studenten van ons stage lopen. Soms is zo’n klein duwtje nodig.’

Samenwerken

Omdat autisme een contactstoornis is (zie kader p.47), hebben studenten vaak moeite met de hbo-competentie samenwerken die ook in stages belangrijk is. ‘De tijd dat een ICT’er in een kelder zonder daglicht uren achter elkaar zat te programmeren, is voorbij’, stelt Van Rooij. ‘ICT is een geïntegreerd onderdeel van onze maatschappij geworden. En dus moeten studenten al vanaf jaar 1 leren wat samenwerken inhoudt.’

Dat kan een struikelpunt zijn, ziet orthopedagoog en onderwijskundige Anja van Rijswijk van Sarr Autisme Rotterdam, het autismeteam van ggz-instelling Parnassia Groep. Zij geeft het keuzevak *Studeren met autisme* op de HR. ‘Deze studenten hebben er moeite mee als afspraken veranderen of niet nagekomen worden. Ze trekken het werk naar zich toe en vinden het lastig om op anderen te vertrouwen. Veel communicatie gaat via WhatsApp en dat is ingewikkeld voor deze studenten. Ze nemen dingen vaak letterlijk en kunnen minder goed tussen de regels door lezen.’

Mensen met autisme hebben een andere manier van informatieverwerking. Dat is niet alleen te merken aan die letterlijke interpretaties, maar ook aan hun gevoeligheid voor prikkels en moeite met planning en aandacht, vertelt Richard

Vuijk, klinisch psycholoog en topspecialist autisme bij Sarr. Vuijk: ‘Als het om een stageplek gaat, is het belangrijk dat de taken overzichtelijk zijn en dat een student niet tien dingen tegelijk hoeft te doen. Mensen met autisme scoren namelijk laag op flexibiliteit en het vermogen om te schakelen.’

Die manier van informatieverwerking kan op de stageplek problemen geven of voor misverstanden zorgen. Ivar Janssen die als coördinator bij Student aan Zet veel studenten met autisme ziet, adviseert daarom om bij deze studenten te checken of je wel op hetzelfde spoor zit. ‘Niet omdat ze het niet begrijpen, maar omdat ze dingen soms net anders kunnen opvatten.’

In de dagelijkse gang van werken en studeren zitten veel automatismen verstoep en de betekenis daarvan komt niet altijd goed over. Marijke Hengeveld en Arjan Sullock Enzlin (studentzaken IGO) begeleidten

ooit een student met autisme die maar niet door zijn afstudeerstage kwam. Sullock Enzlin: ‘Na drie maanden worstelen bleek dat hij een verkeerd beeld had bij het begrip ‘conceptueel model’. Toen dat eenmaal was bijgesteld, kon hij zijn onderzoek afronden. Het kan ‘m dus in dit soort dingen zitten. Dat vraagt best veel van begeleiders. Die moeten bereid zijn om uit te zoeken of ze dezelfde taal spreken als de student.’

Empathisch vermogen

Ook als een student altijd goede cijfers heeft gehaald, kunnen er tijdens de stage problemen ontstaan. Decaan Marie-Enne Brassier is zelfs extra alert bij goed presterende studenten. ‘Die zijn zich er soms minder van bewust dat de stage een spannend moment is.’ →

‘Al in het sollicitatiegesprek heb ik verteld dat ik autisme heb’

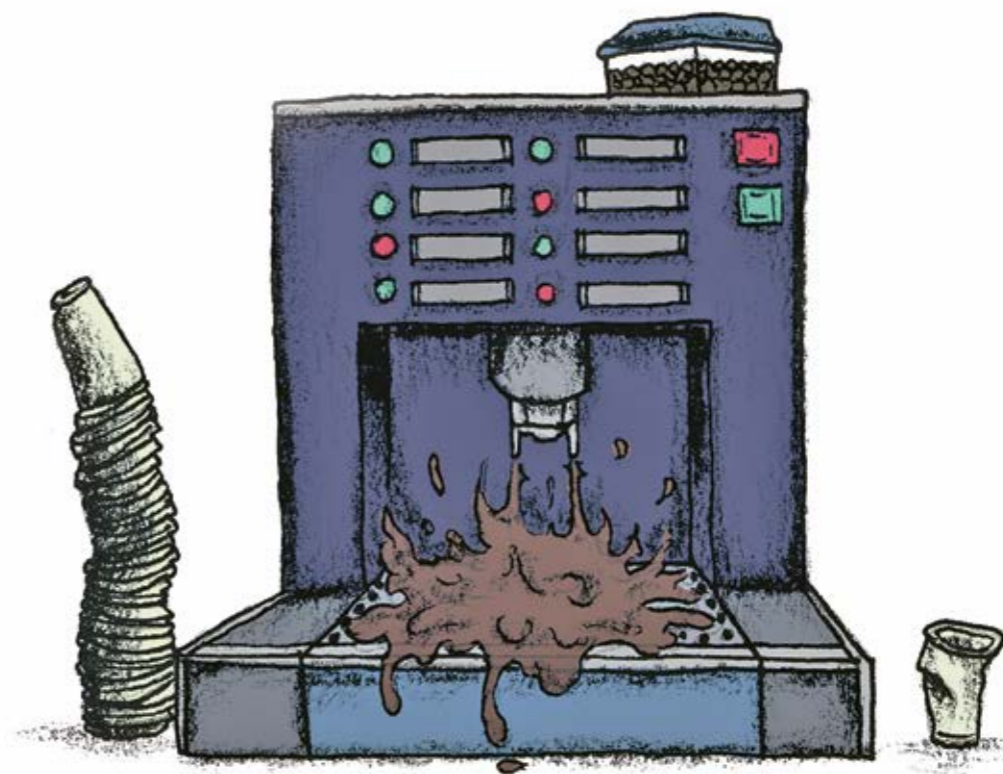
Sander, vierdejaars watermanagement

‘Vorig jaar heb ik stage gelopen bij het hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard. Ik heb weleens een bijbaantje als vakkenvuller gehad, maar dit was de eerste werkplek waar ik langere tijd achter elkaar werkte.

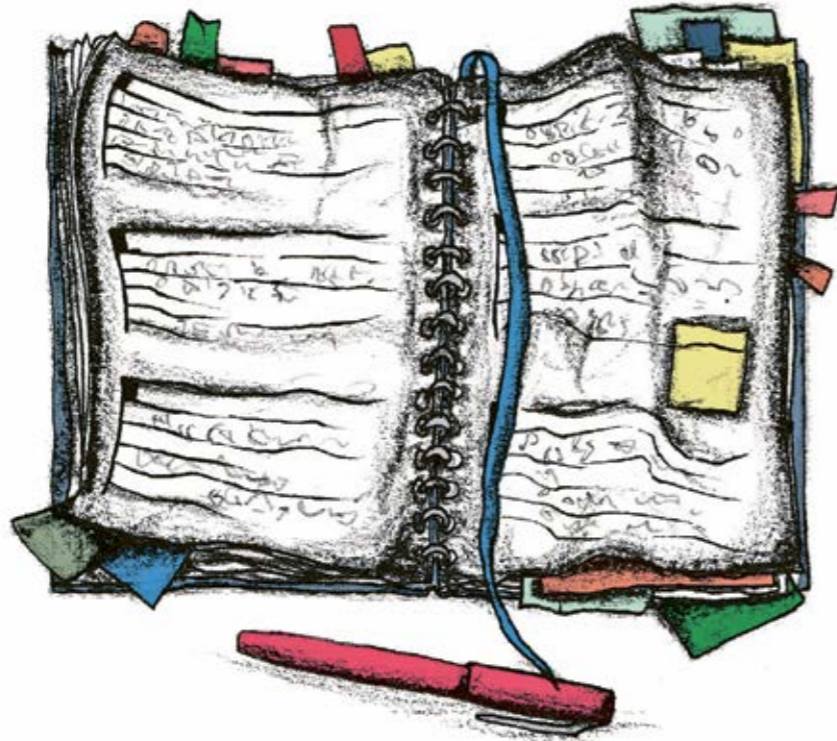
‘Om aangenomen te worden, moest ik op sollicitatiegesprek komen. Ik heb toen gelijk verteld dat ik autisme heb. Dat was me aangeraden door mijn begeleider. Voor mij is een rustige werkomgeving belangrijk. De mensen bij het hoogheemraadschap zijn gelukkig best rustig. Het was in ieder geval geen kleuterklas en omdat er flexplekken waren, kon ik zelf kiezen waar ik ging zitten.

‘Mijn stagebegeleidster had elke week een gesprek met mij. Dan bespraken we de voortgang van mijn opdracht en hoe ik verder kon. In de maanden dat ik er zat, heb ik vooral alleen gewerkt. Ik moest voor een deel van de Bleiswijkse polder inventariseren wie in bezit was van welk stuk grond. Er was behoefte aan overzicht in verband met de verantwoordelijkheid voor het onderhoud. Toen ik de kaart af had, was de afdeling daar heel blij mee. Het gaf ze een goed beeld van de situatie en ze vonden het handig om mee te werken.’

Sander rondde zijn stage met succes af en is nu aan het afstuderen.

Het autisme popt namelijk hoe dan ook een keer op. Autisme is een stoornis; iemand kan op stage echt niet opeens niet meer autistisch zijn. Daarbij heeft Anja van Rijswijk van Sarr wel de indruk dat studenten die een paramedische studie of lerarenopleiding doen vaker vastlopen in hun stage dan studenten in de technische en ICT-beroepen. Van Rijswijk: 'Er wordt dan een sterk beroep gedaan op het empathisch vermogen. Studenten moeten invoelend zijn, kunnen doorvragen. Dat is heel moeilijk als je autisme hebt. Ik wil niet zeggen dat het niet kan, maar het is wel echt een handicap in die beroepen.'

Openheid

Of een student tijdens zijn stage nou voor de klas staat of code schrijft, alle geïnterviewden vinden het belangrijk dat studenten open zijn over hun autisme. Marijke Hengeveld van studentzaken IGO ziet dat veel bedrijven bereid zijn te werken met studenten die een beperking hebben. 'Maar dan moeten ze wel op de hoogte zijn van de beperking en wat die voor de student inhoudt.'

Stagebegeleiders kunnen daar rekening mee houden en incalculeren dat deze studenten extra begeleiding nodig hebben. Op hun beurt moeten studenten zelf aangeven wat ze nodig hebben. Als ze assertief genoeg zijn, vragen ze bijvoorbeeld of ze niet in de kantoortuin hoeven te werken, of ze in hun eentje mogen pauzeren en of ze voor een klein laboratorium mogen kiezen.

Mocht het nodig zijn, dan kan de decaan nog een onderwijsvereenkomst opstellen. Brassier: 'Daarin

kan ik voorzieningen opnemen als: een vaste begeleider op de stageplek, een vaste tijd en plaats voor de evaluatiegesprekken of extra gesprekken met de stagedocent van school.'

Focus en uithoudingsvermogen

Die extra begeleiding 'kost' een stageplek niet alleen, het levert ook wat op, want naast de belemmerende kenmerken brengt autisme kwaliteiten mee. Studieloopbaancoach Bob Eleveld (informatica en technische informatica) kent een directeur die graag stagiairs met autisme aanneemt. 'Hij weet wat hun kwaliteiten zijn en heeft ervaring met de begeleiding.' Volgens Van Rooij zijn deze studenten 'heel precies'. 'Die focus en aandacht voor detail zijn goud waard voor het programmeren.' En ook het uithoudingsvermogen dat studenten met autisme vaak hebben, is een kwaliteit, vindt Marie-Enne Brassier.

'Vier uur reizen op een dag was te veel'

Arjan, derdejaars elektrotechniek

Arjan heeft drie grote hobby's: gamen, achtbanen en treinen. Toen hij een stage moest zoeken, viel zijn oog op Alstom, een bedrijf dat werkt aan de ontwikkeling van een hogesnelheidstrein. 'Ik was best nerveus. Ik had nog nooit een hele werkweek gemaakt. Ik moest twee uur heen en twee uur terug reizen. Vanwege mijn autisme is mijn verwerkingssnelheid van prikkels een stuk lager. Het lange reizen maakte me heel moe en als ik thuiskwam en gegeten had, was het eigenlijk al tijd om te gaan slapen. Daardoor sliep ik slecht en had ik geen tijd meer voor mezelf. Op stage was ik zo moe dat ik me niet goed kon concentreren en afgeleid werd door sites over treinen en achtbanen.

'Ik begon achter te lopen. Na zes weken had ik wel door dat het niet zo goed ging. Mijn stagebegeleider en ik hebben erover gesproken, maar het lukte niet om me te herpakken. Eind november kwam mijn docent van school langs. Ik begreep wel welke kant het opging en al tijdens hun gesprek was ik mijn bureau aan het leegruimen. Toen ik erbij werd geroepen, zeiden ze dat het beter was om te stoppen. Ik had te veel achterstand. 'Het was niet leuk, want voordat ik bij Alstom begon had ik als droom om daar misschien te werken. Maar na het stoppen van de stage ben ik wel uitgerust. Vorig jaar was geen goede periode voor mij, mentaal gezien.' Inmiddels is Arjan opnieuw aan het solliciteren voor een stage. Hij denkt dat het de tweede keer beter zal gaan, omdat hij dan een bedrijf dichterbij huis zal kiezen.

Zij moedigt studenten dan ook aan om op zoek te gaan naar een stageplek waar juist die kwaliteiten gewenst zijn. Maar zelfs als alles perfect past, blijft extra begeleiding nodig, benadrukt Brassier. 'Vanuit school kan dat beter, vind ik. Vooral het contact tussen school en de stageplek. Ga bijvoorbeeld standaard mee naar het eerste gesprek. Een heldere afstemming van de verwachtingen is heel belangrijk voor studenten met een autismespectrumstoornis.'

Helpen we ze dan niet te veel? Na hun afstuderen moeten ze immers ook zelfstandig de arbeidsmarkt op. 'Nee, als je wilt dat de stage slaagt, moet je de ondersteuning bieden die nodig is', stelt Richard Vuijk. Anja van Rijswijk geeft de vraag terug: 'Je helpt mensen met een andere handicap toch ook?' ■

DE STAGE VAN...

Nathan 16.30 uur Derdejaarsstage chemische technologie bij TNO

In een van de labs van onderzoeksorganisatie TNO controleert Nathan zijn opstelling. Deze bestaat onder andere uit een oven en een reactor. Daarmee test hij materialen met als doel een veilige(re) manier te vinden om waterstof op te slaan.

Nathan is vierdejaars, maar dit is zijn derdejaarsstage en hij heeft het goed naar zijn zin. 'Ik had verwacht dat ik vooral moest doen wat anderen mij zouden opdragen, maar ik mag - in overleg - zelf mijn experimenten bepalen.'

De stage overtreft zijn verwachtingen en misschien mag hij blijven: 'Er wordt gekeken of ik hier een aantal dagen kan komen werken.'

TEKSTEN FOTO: WIETSE POTTJEWIJD

Stagebezoek

MAARTJE FOKKEMA

Tentamentijd. Deze week geen lessen, maar wel een aantal stagebezoeken. Vandaag ga ik naar Tuğçe. Zij loopt stage bij een electronicabedrijf. Gisteren stuurde ze een e-mail met een routekaartje, parkeerinformatie en een telefoonnummer waarop ik haar kan bereiken als ik vertraging mocht hebben. Ook meldde ze wie er aanwezig zullen zijn bij het gesprek.

Als ik het bedrijf binnenstap, staat Tuğçe me al op te wachten. Ze ziet eruit om door een ringetje te halen. Ze regelt een bezoekerspasje voor me, neemt me mee naar een spreekkamer en stelt me voor aan haar begeleiders. Voor ik iets kan vragen, beginnen zij de loftrompet te steken over Tuğçe. Ze heeft zich razendsnel ingewerkt. Ze neemt initiatieven, helpt collega's en is verbazend handig met het ERP-systeem. 'Dat klinkt goed', zeg ik tegen Tuğçe.

Ze glimlacht bescheiden maar zelfverzekerd. Ze weet precies wat ze wil.

‘Altijd keurig op tijd, pakt alles op, kan met iedereen omgaan.’

De volgende student is Bryan. Vorig jaar zat hij bij mij in de les. Hij kwam standaard te laat en deelde, voor hij ging zitten, eerst hier en daar wat boksjes uit aan klasgenoten. 'Bryan, pet af, oortjes uit. Pak je boek eens.' 'Heb ik niet bij me, mevrouw.' En nu loopt hij stage bij een transportbedrijf. Ik rijd naar het door hem opgegeven adres en kom terecht bij een gigantisch distributiecentrum. De administratie blijkt ergens anders te zijn. Nu ben ik twintig minuten te laat! Gejaagd meld ik me bij de receptie.

Bryan wordt gebeld en verschijnt meteen. Hij ziet er kwiek en redelijk netjes uit. Hier geen pasjes; we gaan meteen naar het kantoor van zijn begeleider. Deze geeft aan heel blij te zijn met Bryan. Altijd keurig op tijd, pakt alles op, kan met iedereen omgaan. Waren alle stagairs maar zo! Ik probeer mijn verbazing niet te laten blijken. Maar ik kan het niet laten om, voor ik vertrek, aan Bryan te vragen: 'Hoe komt het nu dat je hier zo goed presteert, terwijl je in de klas soms knap irritant was?' Even lijkt hij de vraag niet te begrijpen. Dan breekt er een brede glimlach door: 'Maar mevrouw, dat is school!'

Maartje Fokkema is docent algemene economie op het Instituut voor Financieel Management (IFM).

52%
VS
34%

Hbo'ers (52%) vinden het moeilijker om een stage te vinden dan wo-studenten (34%).

Studenten vinden hun cv gemiddeld een **7,5** waard, terwijl bedrijven er een **6,9** voor geven.

44%

van de stagiairs heeft wekelijks een een-op-eengesprek met zijn stagebegeleider.

13%

van de stagiairs heeft last van discriminatie tijdens de stage.

Gemiddeld krijgen studenten van hun school een **7,4** en van hun stagebedrijf een **7,9** voor hun stage.

8 sollicitatiebrieven, **4** belletjes en **3** sollicitatiegesprekken zijn er gemiddeld nodig om een stageplek te vinden.

41% van de studenten met een bijbaan zet deze stop tijdens de stageperiode.